

Debat og dialog om kulturpolitik:
frandsen, langsted og kunststøttens
legitimitet. syn på nyt kunstråd. buk-
dahl om den unødvendige kunst og
den nødvendige kunststøtte. wiede-

mann møder waage og uenes om tea-
ter. pro forma-dannelse. videnskabs-
mand og humanist duellerer om do-
ping. remmer vil være uafhængig af
finanslove. kulturordførernes visioner.

DECEMBER 2002

02

KULTUR

MINISTERIET

Kulturkontakten

udgives af:
Kulturministeriet
postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015
København K

Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88

E-mail: kum@kum.dk

Hjemmeside:
www.kum.dk

Redaktion:

Marianne Strøm Hansen
(ansv.)
E-mail: msh@kum.dk
Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk

Alle tekster kan bringes
frit i uddrag med angivelse
af kilde (forfatter og
bladnavn).

Redaktionen påtager sig
intet ansvar for manuskripter,
der indsendes uopfordret.

Signerede artikler udtrykker
ikke nødvendigvis ministeriets
opfattelse.

For- og bagsidefoto:
Peter Holst Henckel

Design og layout:
e-Types a/s

Tryk: **Center-Tryk**
Center-Tryk tager i sin
daglige produktion størst
muligt hensyn

både til arbejdsmiljøet og det
omgivende miljø. Affald af
papir/pap/plastic/farvedåser
sorteres, og papir/pap
genanvendes.

Oplag: 13.000

ISSN: 0907-1156

Abonnement

Kulturministeriet
Oplysningen
Postboks 2140
Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 35 00

E-mail:
oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster
100 kr. for et årsabonnement
på 4 numre.

Beløbet indbetales på
konto i Jyske Bank,
Vesterbrogade 9, 1780
København V. Reg. nr.
8109. Kontonummer:
101049-6

Annoncer

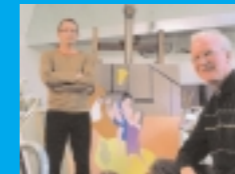
Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K
Att. Kulturkontakten

Tlf.: 33 92 35 00

02 KUNSTSTØTTEN UNDER FORANDRING

04 ANDRE MÅDER

06 KUNST HAR BARE EN ANDEN VÆRDI

Maleren Erik A. Frandsen og professor Jørn Langsted i en samtale om kunststøttens legitimitet. Hvorfor ikke afskaf

fe den? Er god kunst den kunst, som får støtte fra det offentlige? Eller handler kunststøtten ikke i virkeligheden om

vores egen samvittighed? Vi stiller de elementære spørgsmål i malerens atelier.

09 RÅD TIL KUNSTRÅDET – DEL 1

10 MELLEMRUMMENES KUNST

Med det ny Kunstråd er den tværgående kunst kommet med ind i varmen til det fine selskab – de klassiske kunstar-

ter, billedkunst, musik, teater og litteratur: den skal fremover støttes af rådet på lige fod med de andre kunstarter.

Hvordan den opgave konkret løses bedst, ser Kulturkontakten på.

14 KÆRE KUNSTRÅD

16 FRYS IKKE

“Om kunststøtte har alle involverede nemlig nøjagtig det samme synspunkt: Jeg og mit og mine skal have en

farlig masse penge og flere og flere. Og det kan jeg kun erklære mig helt enig i”, skriver digteren og kritikeren Lars

Bukdahl, der har prøvet pen med emnet kunststøtte.

19 RÅD TIL KUNSTRÅDET – DEL 2

20 KULTURORDFØRERNE OM KUNSTSTØTTEN

22 SCENESKIFTE?

Er teatret mere i krise end sædvanligt? Handler krisesnakken kun om rammer – om økonomi

og huse – eller er der også noget galt med indholdet? Det taler instruktøren Katrine

Wiedemann og teaterchefen Waage Sandø om.

25 TALENTERNES TERRITORIUM

28 DOPINGDUEL

30 THERE IS NO SUCH THING AS A FREE LUNCH

32 KULTURPOLITISK KOMMENTAR

34 I GANG

36 Q & A: POLITIKEREN OG STANGSPRINGEREN

KUNSTSTØTTEN UNDER FORANDRING

Konst.dk 2005

”Og så synes jeg, at den ældre Schade skulle være blevet bespist med pandekager på Rådhuset og badet i guldol i Storkespringvandet. Det er ikke nok at være på finansloven, der skal sgu gøres stads af vores store digtere (og billedkunstnere osv., digterne er bare altid de fattigste) – flere er der ikke – og de skal have en uhyggelig mængde penge. Fordi de har fremturet med at skabe noget så unyttigt som digte, noveller og romaner, for slet ikke at tale om kortprosa.” Lars Bukdahl, digter og kritiker

Skade på billedkunsten

”Ja, man skal selvfølgelig høfligt tage imod de gaver, staten finder på at uddele, og man kan også sagtens høfligt bede staten om (flere) penge. Men man skal ikke basere sin virksomhed på dem. Man må aldrig bringe sig selv i en situation, hvor det er muligt for magthaverne at trække stikket ud og stoppe ens aktiviteter.” Anders Remmer, musiker.

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

2. oktober i år indgik regeringen en aftale med

alle Folketingets partier om en ny struktur for uddelingen af kunststøtte. Der betyder bl.a., at der pr. 1. juli 2003 bliver etableret et nyt Kunstråd i stedet for en række af de eksisterende råd, nævn og centre på området. Dét er anledningen til, at Kulturkontakten i dette nummer sætter fokus på kunststøtte.

Vi ser på den nye kunststøttestruktur fra flere sider. Vi har talt med en række kunstnere om deres ønsker til kunststøtten, og vi har bedt formændene for de fire råd, hvis opgaver fremover skal integre-res i den nye struktur, om at skrive en tale til den ny med gode råd til fremtiden.

Men kunststøtten er meget mere end et spørgsmål om denne eller hin struktur. Hvorfor staten skal støtte kunsten, er vel næsten det mest grund-læggende spørgsmål i kulturpolitikken, og derfor har vi stillet det til en række kulturpolitikere og kunstnere. Hver af Folketingets kulturpolitiske ord-førere giver et kort svar på, hvad de og deres parti mener, vi skal med kunststøtten, og billedkunstne-ren Erik A. Frandsen diskuterer den med professor Jørn Langsted. Det sker i en samtale, hvor nøgleord er respekt, ”dum misundelse og Bilka-habitter på

rad”, mens kritikeren Lars Bukdahl erklærer, at hans bedste argument for, ”hvorfor fanden man skal smide en farlig masse penge efter kunst og kunstnere,” er ”det gode barnlige argument fordi!”. Han holder sig nu ikke kun til ford’et i sit essay om kunststøtte, der omfavner alt fra Jens August Schades værtshusregninger til et program for fremtidens ”knaststøtte”.

Lars Bukdahl, 2002

Et helt andet syn på støtten har musikeren Anders Remmer i dette nummers klumme. Han mener, man som kunstner skal tænke sig rigtig grundigt om, før man gør sine kunstneriske aktiviteter afhængige af statsstøtte eller sponsorering. Ikke, som han skriver, ”fordi man ikke har fortjent støtte fra staten, men fordi man ikke har fortjent at være afhængig af noget så utilregneligt og sagen uvedkommende som en finanslov.”

Anders Remmer, 2002

Og ud over alt det om støtten er det også blevet plads til en duel om doping, en samtale med Katri-ne Wiedemann og Waage Sandø om teatrets til-stand og et spørgsmål om dannelse besvaret af Kir-sten Delholm på polaroid.

Kirsten Delholm, 2002

Og ud over alt det om støtten er det også blevet plads til en duel om doping, en samtale med Katri-ne Wiedemann og Waage Sandø om teatrets til-stand og et spørgsmål om dannelse besvaret af Kir-sten Delholm på polaroid.

Dette nummers omslag er skabt af billedkunstne-ren Peter Holst Henckel. ■

Omslag til Kulturredaktionen, 2002

Omslag til Kulturredaktionen, 2002

HVORDAN? TI PUNKTER OM DEN NY KUNSTSTØTTESTRUKTUR

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

1. Hvorfor skal der oprettes et nyt samlet kunstråd?

Skal muliggøre en øget faglighed på alle felter; skå-be en enklere struktur for kunststøtten og den in-ternationale kulturudveksling; sikre, at der på sigt bruges færre penge til administration, og at en større del af bevillingerne i de kommende år vil gå til kunsten.

2. **Hvordan ser den ny kunststøttestruktur ud?**

Den ny kunststøttestruktur består af to støtteorga-ner: Statens Kunstfond og Kunstrådet. De to orga-ner har hver deres repræsentantskab. De får begge sekretariatsbetjening af en ny kunststyrelse.

3. **Hvad skal Kunstrådet?**

Kunstrådet skal støtte litteratur, teater, billed-kunst, musik og andre kunstformer, der kan side-stilles med disse, men som ikke kan få statsstøtte efter anden lovgivning.

4. **Kunstrådet i forhold til Statens Kunstfond**

Kunstrådet og Statens Kunstfond, der sammen ud-gør de to strenge i den statslige kunststøtte, har hver deres formål og opgaver. Mens Statens Kunst-fond yder støtte til de skabende kunstnere, pri-mært gennem arbejdsstipendier og legater, skal Kunstrådet yde støtte til frembringelse og udbre-delse af kunstneriske værker, projekter, produktio-ner mv.

Kunstrådet, 2002

5. **Kunstrådets struktur**

Selve Kunstrådet består af ti medlemmer. Til rådet knyttes fire fagudvalg for hhv. litteratur, teater, bil-ledkunst og musik. Herudover nedsættes et særligt udvalg for dansk billedkunst i udlandet. Hvert af disse udvalg har fem medlemmer, bortset fra udval-get for musik, der har syv.

Kunstrådet, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

6. Hvordan udpeges medlemmerne?

Hvert af Kunstrådets fire fagudvalg består af fem medlemmer, bortset fra musikudvalget, der har syv. Ministeren udpeger to medlemmer til hvert af fag-udvalgene og repræsentantskabet udpeger tre medlemmer. Af Kunstrådets ti medlemmer udpeger ministeren – ud over de fire fagudvalgsformænd, som er fødte medlemmer – yderligere ét medlem. Repræsentantskabet udpeger fem medlemmer. Mi-nisteren udpeger tillige formanden blandt medlemmerne.

7. **Komptencefordelingen mellem Kunstrådet og fagudvalgene**

Kunstrådet har den endelige beslutningsmyndighed i forbindelse med tildeling af støtte inden for rå-dets virkeområde. Kunstrådet kan delegerere den en-delige beslutningskompetence til et af sine faste fagudvalg.

8. **Armslængden bevares**

Den nye kunststøttestruktur bygger i lige så høj grad som den gamle på armslængdeprincippet.

9. **Den internationale kulturudveksling**

Den internationale præsentation af Danmark som kulturnation vil fremover blive varetaget i et sam-arbejde mellem Kulturministeriet og Udenrigsmini-steriet via den såkaldte styregruppe for internatio-nal kulturudveksling med Kunststyrelsen som se-kretariat.

10. **Pengene**

I den nye kunststøttestruktur vil der være de samme midler til rådighed til støtte og drift som i den gamle. Den samlede bevilling til kunststøt-te (Kunstfond og Kunstråd inkl. drift) er i 2003 489,4 mio. kr. (2002-priser). ■

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

Kunstrådet, 2002

HVOR MEGET? KUNSTSTØTTEN SIDEN 1985

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Udgifterne til den skabende kunst i alt og som procent af de samlede kultur-udgifter (2002-priser)

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted, 2002

Lars Bukdahl, 2002

Anders Remmer, 2002

Jørn Langsted,

ANDRE MÅDER

Peter Duelund ved noget om kunststøtte. Ikke bare den danske, men også andre landes. Han var redaktør af det 17 bind store værk om kulturpolitik, som udkom i årene 1993-95, og har netop sammen med en række andre kulturpolitiske forskere skrevet bogen “The Nordic Cultural Model” om den nordiske kulturmodel.

Af Marianne Strøm Hansen,
Kulturministeriet

Vi har talt med Peter Duelund om alverdens kunststøtte – og om fremtiden for den danske model, som i hans øjne er den bedste – i hvert fald i et lille land.

Hvis vi kigger rundt om i verden, er der tydeligvis mange andre måder at strikke kunststøtten sammen på. Hvorfor mener du, at den danske model er så god?

“Den danske kunststøttemodel er som meget andet i vores samfund baseret på en form for korporatisme. Kunstnerorganisationerne sidder med ved bordet. De laver aftaler med ministeren, som er bindende for hele kunstnerstanden, og bestemmer, hvem der skal have hvad. Det har vist sig at fungere virkelig godt og er ret specielt for Danmark. Derudover vil jeg understrege, at den danske model ikke pr. definition er bedre end alle andre, men at den, som jeg ser det, er den bedste i et lille land som vores. Hele begrundelsen for offentlig

kulturpolitik i Danmark og de nordiske lande er jo netop, at vi er så små, med små sprogområder og markeder. Så hvis det offentlige ikke støtter, kan vi ikke finansiere et offentligt kulturliv. Det har været argumentet siden grundloven i 1849 og må også være det i fremtiden.”

Så er der ikke noget, Danmark kan lære af de landre?

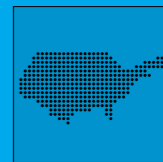
“Det bedste for kunstnerne er jo nok, at der er en mangfoldighed af muligheder. Både indirekte og direkte. Derfor tror jeg ikke, man skal være så bange for at åbne for en liberalisering, der kan skabe supplementer til de eksisterende ordninger, så længe vi holder fast i den direkte kunstnerstøtte, som er unik for de nordiske lande. Jeg tror generelt, at det at føre kulturpolitik via de indirekte redskaber som f.eks. rettigheder og skattelovgivning vil få større betydning i fremtiden. Altså en kulturpolitik, der minder mere om

den amerikanske, som vi jo for første gang har taget et skridt i retning af med den nye lov, der gør det muligt for virksomheder at trække kunstkøb fra i skat.”

Hvad er de vigtigste udfordringer for den danske kunststøtte i fremtiden?

“I fremtiden tror jeg, ophavsretten skal tages alvorligt som kunstpolitisk instrument, i langt højere grad end det sker i dag. I den globale kamp kender heller ikke den kunstneriske produktion grænser. Derfor må man kulturpolitisk tænke på, hvordan kan man finde nogle instrumenter, der kan gribe ind og sikre kunstnerens rettigheder. Gør vi ikke det, bliver det småt med ordentligt indhold i de nye medier. Her kunne Danmark sammen med de nordiske lande virkelig gøre en indsats, i stedet for at vi ender med den amerikanske model, hvor producenterne køber rettighederne. ■

USA – INDIREKTE STØTTE

Den amerikanske model for kunststøtte er måske den, der ligger længst væk fra den danske. I USA sætser de nemlig på den indirekte kunststøtte frem for vores direkte, siger Peter Duelund:

“I USA bruger det offentlige et indirekte middel som skattelovgivningen til at begunstige dem, der køber og støtter kunst. Det sker ud fra den liberalistiske grundtanke, at pengene ligger bedst i borgernes lommer – og borgerne skal så vidt muligt bestemme, hvad deres penge bliver brugt til. Staten sørger så til gengæld via skattelettelser for at gøre det attraktivt at investere i kunst. Og det er der så rigtig mange, der gør: Der er i USA mange firmaer, nonprofit-organisationer og private, der køber og støtter kunst, og mange museer er privatfinansierede”.

Ved siden af den indirekte støtte har man godt nok et meget lille offentligt kunststøtteorgan, The National Endowment for the Arts (NEA), der forvalter

individuelle støtteordninger, men budgettet er i absolutte tal ikke større end det danske kulturministeriums.

Det er nu også meget svært at sammenligne et land som USA med Danmark, hvad angår kunststøtte og kunstnerens vilkår, understreger Peter Duelund. Tag f.eks. forfatterens vilkår:

“I USA får forfatteren ikke bibliotekspenget eller kunststøtte. Han eller hun har alene det frie marked at forlade sig på, men det er jo så til gengæld også så stort, at det er muligt at leve af at skrive – i hvert fald for de forfattere, der sælger rimeligt mange bøger. Derudover er der et meget større jobmarked for forfattere i den amerikanske universitetsverden end i den danske. Næsten alle universiteter har forfattere ansat til at undervise i det at skrive fiktion, og der er desuden en lang række både offentlige og private forfatterskoler. Det har den fordel, at vækstlaget på det litterære område plejes bedre end i Danmark.” ■

UK – OPFINDER AF ARMSLÆNGDEN

England er særlig interessant, fordi de på den ene side opfandt det armslængdeprincip, som vi også benytter i den danske kunststøtte, og på den anden side benytter det på en helt anden og langt mindre korporatistisk måde. Peter Duelund forklarer:

“I England har de en række selvstændige kunstråd på de forskellige kunstområder, der er organiseret ud fra armslængdeprincippet. Armslængdeprincippet er da også en engelsk opfindelse, som velfærdsøkonomen John Maynard Keynes står fadder til. Keynes var ikke bare optaget af, at staten skulle stimulere økonomien i nedgangstider – men også af, at den samtidig skulle stimulere den kulturelle og kunstneriske udvikling. Ellers risikerede man et materielt overudviklet, men åndeligt dumt samfund, sagde han. Men Keynes ville for alt i verden undgå, at kunsten igen kunne blive spændt for politikkens vogn, som den var blevet i det Hitlertyskland, som netop var gået til grunde. Derfor lagde Keynes vægt på, at støtten skulle fordeles efter “the arms-lengths principle”, da han var med til at oprette verdens første kunstråd i 1945. Princippet,

der sikrer, at det ikke er politikerne selv, der bestemmer, hvem der skal have kunststøtten, er siden blevet det fundamentale princip for demokratisk kulturpolitik. Men i praksis fungerer det helt anderledes end i Danmark: Alle medlemmer af de engelske kunstråd bliver udpeget af politikerne. De hylder nemlig det ideal, at de udpegede skal være uafhængige enkeltpersoner, og derfor undgår man bevidst at vælge ledere af kunstnerorganisationer og kulturinstitutioner. I stedet vælger man eksperter, kritikere, og akademikere, der skriver om kunst og kultur. Så kunstnerorganisationer har ingen indflydelse i England, selv om de findes.”

Peter Duelund understreger desuden, at England ligner USA mere end det øvrige Europa, for så vidt som der ved siden af den offentlige støtte er en lang tradition for, at private mæccener, nonprofit-organisationer og fonde støtter og køber kunst. Så også her er der på samme tid tale om et langt større kunstmarked – og en tradition for, at en stor del af kunsten alene produceres på markedsvilkår. Den offentlige kunststøtte er nemlig også procentvis mindre end både den danske og den franske. ■

FRANKRIG – INGEN ARMSLÆNGDE

Den franske kunststøtte fungerer ifølge Peter Duelund meget anderledes end den danske. Det skyldes først og fremmest, at de ikke benytter armslængdeprincippet:

“I Frankrig har de et råd i Kulturministeriet, der uddeler støtte til kunst, men alle dets medlemmer er udpegede af politikerne. Og der er ingen formel udpegningsprocedure. Ofte ser man, som f.eks. under Mitterand, at det er politikernes personlige venner, som bliver udpeget og bestemmer, hvem og hvad der skal støttes. Medlemmerne er ikke nødvendigvis hentet fra kunstnerorganisationerne. Organisationerne har generelt lille indflydelse, og kunstnerne er også mindre organiserede end i Danmark”.

Det er ifølge Peter Duelund svært at sige, præcis hvilke konsekvenser det har for kunstnerne. Men ét bud har han:

“Den franske kulturpolitik er i løbet af de sidste 20 år blevet mere spektakulær. Der er blevet bygget store monumentale kunstværker, som f.eks. Spreckelsens bue, som har engageret mange kunstnere og glorificeret den til enhver tid siddende præsident. Ordningen fører altså mere til operahus end til komponister, musikere og sangere til at fylde det ud.”

Men, slutter han af, satsningen på rammer frem for indhold skyldes også, at man i Frankrig i modsætning til i Danmark ikke giver direkte støtte til kunstnere, men i stedet støtter kunstneriske projekter eller aktiviteter. ■

Hvad skal vi egentlig med kunststøtten? Hvad er dens mål og eksistensberettigelse? Hvorfor ikke afskaffe den? For at belyse disse elementære spørgsmål besøgte vi en maler i hans atelier – og tog en professor med. Selv om de begge forsvarede kunststøtten, så bliver der uddelt øretæver. Samtale mellem **Erik A. Frandsen** og **Jørn Langsted** om malerpletter, principper og øletiketter.

KUNST HAR BARE EN ANDEN VÆRDI

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

Hvad handler offentlig kunststøtte egentlig om – dybest set?

Frandsen: – Offentlig kunststøtte handler om respekt. Respekt for mennesker, som beskæftiger sig med et spirituelt felt. Kunst er jo noget, som kan få det grimme ste frem i folk a la "skulle det være kunst? Det kan min søn gøre lige så godt" ... Når man siger sådan, så anerkender man ganske simpelt ikke kunstens værdi, kunstens regler. Og man bilder sig ind, at alle har lige god forstand på kunsten. Det er ikke nok at føle. Det er degradering, dum misundelse og Bilka-habitter på rad. Sådan som man også møder hos en Peter Brixtofte, der får lov til at bruge mere end 2 mio. kr. på nogle statuer ude i Farum. Her er der masser af penge, men penge lige ud ad vinduet. Det er i dén grad mangel på respekt for kunsten.

Langsted: – Kunststøtten, den skal vi have, fordi vi som samfund må betale for, at der er nogen, som kan rykke ved det selvfølgelig, vores sanser, vores måde at se på, og det selvfølgelig i vores måde at opfatte vores omverden på. Det er derfor, vi skal have en ordning som kunststøtten. For de mest kollektive kunstarter kan kunststøtten desuden bringe mennesker sammen og give dem en fælles oplevelse. For mig er kunststøtten et led i en helt fundamental vedligeholdelse eller soignering af demokratiet.

Men er god kunst da den kunst, som får støtte fra det offentlige?

Frandsen: – Nej, sådan behøver det ikke være. Der er ikke nogen kausalitet på den måde. Men man kan sige, at den identitet, som vi hele tiden snakker om, bliver præ-

sent, når vi har de samme referencerammer, når vi forholder os til de samme film, f.eks. Om de så er gode eller dårlige, så refererer vi til dem, vi bruger dem, på arbejdspladsen, allevegne. Og der kommer kunststøtten til at virke som en garant for en videreførelse af en demokratisk tradition.

Langsted: – God kunst er den, som rykker ved os på en eller anden måde. Ikke én bestemt måde, for så kommer det til at lyde som sådan et fantastisk halvfjerdsrepublikansk udsagn, det er ikke det, jeg siger. Men samtidig kan man se, at der er megen, fuldstændig ligegyldig kunst, der også får støtte fra det offentlige, og som ikke rokker ved noget som helst, men i stedet bekræfter os i det vedtagne.

Kan man forstå jer sådan, at kunsten og kunststøtten skal understøtte demokratiet?

Frandsen: – Kunsten skal ikke understøtte demokratiet. Det er ikke på dén led. Den gør det bare. Via diskussion og ved at give flere mennesker mulighed for at forholde sig til diverse spørgsmål og på den måde blive en del af en større sammenhæng.

Langsted: – Man må huske på, at noget af det første, diktaturet gør, er at afskaffe den kunstneriske frihed, altså at båndlægge og ensrette den frie udtryksform, der ligger i kunsten – sådan som vi har set i Nazityskland og Sovjetunionen. Jeg tror ikke, at kunsten understøtter demokratiet, men at kunsten er farlig for diktaturet.

Hvad siger I til den indvending, at kunststøtten giver et falsk billede af, hvor mange der egentlig er kunstnere eller med rette kan gøre krav på betegnelsen?

Frandsen: Nu tror jeg, det er meget få kunstnere, der vurderer deres egen kvalitet på, hvor mange eller få penge de får fra det offentlige. Kunstnerisk talent er noget, du har, det er en konstant faktor. Det afgørende er, om man kan udfolde talentet.

Langsted: – Jeg tror heller ikke, at det, at vi har et støttesystem, får folk til bare at mene, at de er kunstnere. Har man ikke et offentligt kunststøttesystem, så betyder det – sådan som tilfældet i øvrigt er for mange i dag – at kunstnernes ægtefæller eller omgivelser tjener pengene til husholdningen, sådan at de i virkeligheden er mæcenerer for kunstneren. Hvordan skal man i det hele taget måle, hvem der er rigtige kunstnere? Der er en tendens i tiden til at sige, at hvis man er rigtig kunstner, så kan man også sælge sine ting – og den tror jeg ikke en døjt på. Se bare på van Gogh!

Frandsen: – Van Gogh, den stakkels mand med det ene øre, han bliver hevet frem hver gang ...

Langsted: – Ja, men der er mange andre af de store i kunsthistorien, som ikke solgte i deres samtid.

Frandsen: – Jo, helt klart. Man kan ikke føre den normale markedsøkonomi over på kunsten. Der er naturligvis en vis sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel, men på længere sigt drejer kunsten sig om noget helt andet. Men jeg vil nu alligevel sige, at den måde, hvorpå vi har fået mudret tingene sammen, sådan at kultur og kunst bliver opfattet som identiske størrelser og derfor kører over én kam, er meget problematisk. Hvis du nu f.eks. tager sådan noget som Kaospiloterne. En glimrende →

FOTO: HENRIK STENBERG

En billedkunstner og en komponist tager bladet fra munden.

Af Monica Madsen

Større løse summer til nye initiativer

– Mit råd til det nye råd er, at de skal lade større summer sidde løst til de personer, som har idéer, initiativ og kompetence til at realisere deres visioner – summer, som ikke på forhånd er øremærket til alt for snævre formål. For det er et enormt problem ved det hidtidige støttesystem, at det stort set kun tilgodeser den kunst, som allerede eksisterede, da det blev vedtaget – for musiklovens vedkommende i 1976. Den passede fint til det musikliv, som eksisterede dengang, men på grund af stivheden i bevillingsstrukturen har den ikke magtet at tilpasse sig de nye behov, som er opstået siden: Al den nye spændende musik, der er kommet en ny interesse for de

seneste år fra verdensmusik til den tidligere middelalder og renaissancemusik, kan ingen støtte få, fordi støttesystemet ikke er gearret til at rumme den slags genrer. For mit eget vedkommende betyder det, at man i mange andre lande prioriterer at bruge en del penge på at hyre mig til at dirigere de bedste ensembler i verden, fordi man mener, at jeg er en af de bedste på mit felt, som er den tidlige musik – men her i mit eget land er det næsten umuligt at rejse penge til at drive mine ensembler. Det er simpelthen dumt og spild af landets kunstneriske ressourcer! Så jeg håber inderligt, at man får rettet op på den alvorlige mangel i den nye støttestruktur ved at geare det til en langt større fleksibilitet og åbenhed. ■

Hyppig udskiftning i rådene, tak

– Støtte er afgørende, hvis vi vil have en skabende kunst – at markedet skal være styrende, ved at erhvervslivet skal kunne afskrive, er ikke nok. For det vil kun hjælpe de meget etablerede kunstnere, som for alvor er slået igennem, den kendte kunst, som i forvejen sælger, og – ikke mindst – kunsthandlerne, der tjener på at sælge den. Mens de kunstnere, der vover et øje og forsøger at skabe noget nyt og enestående, går tabt, fordi det ikke er investeringssikkert – samtidig med at samfundet mister noget væsentligt og interessant. Jeg er ikke uenig i, at der kan pilles ved den gamle struktur, og at der måske løbende er blevet oprettet for mange nye fonde. Og jeg er ikke nødvendigvis uenig i, at man nu samler det

skæftige sig med kunst.

Langsted: – Så synes jeg, man skulle give nogen penge til gallerierne. Så var det der, man satte – på gallerisektoren eller nogle bestemte gallerier. Det, synes jeg, er bedre end det andet hurlumhej! Altså, virksomhedernes skattefradragsret har jo ikke noget med danske kunstnere at gøre, så længe virksomhedslederen kan tage til Sydamerika og købe sin kunst dér til en helt anden pris og så skrive et ekstra nul på regningen, og ingen kan kontrollere det.

Frandsen: – Sådan nogle uærlige mennesker ...

Langsted: – Åh, hold da op! Hvis det handler om at styrke danske kunstneres vilkår, så mener jeg, man skulle gøre det offensivt, forfra i stedet for via indirekte virkemidler. Faren ved det forkromede samarbejde mellem erhverv og kunst er, at kunsten lige pludselig får en helt ekstrem nyttefunktion. Det virker unægtelig, som om at nogen er ude på at lave kunst om til noget andet, til en slags design – for at sælge flere varer. Fra at være en instans på siden eller foran eller uden for samfundet, så bliver kunst til noget, der fremmer om sætningen af varer i samfundet. Det er en nærmest pervers tankegang!

Frandsen: – Uhadada, jeg tror simpelthen ikke, at der er nogen, der har købt flere af de øl, som jeg har lavet en etikette til. Måske en ti-femten samlere, men ellers ikke. Brugbarhed er da en sjov ting. Jeg kan godt lide at lave noget, andre kan bruge. Selv i Danmark har vi masser af gode ting, der er lavet i samarbejde med et firma, selvfølgelig har vi det. Som kunstner er man ikke løsrevet fra samfundet. Jeg véd slet ikke, hvad et produkt er. Kunst er en vare. Der er ikke noget at gøre ved det, det er hverken positivt eller negativt. Sådan er det bare. Og værdifastsættelsen af værerne er ekstremt mærkelig. Det kan jeg ikke hidse mig op over, det er jeg sgu ligeglad med!

Langsted: – Forskellen er blot, at kunst i modsætning til så mange andre varer kan konsumeres af flere uden at tabe værdi ...

Frandsen: – Det gør jo ikke kunst til mindre vare ... Kunst har bare en anden værdi. ■

te kunststøtten mod talenterne og dem, der endnu ikke kan klare sig på markedets betingelser, frem for at støtte de etablerede kunstnere?

Frandsen: – Igen må jeg sige, at det vigtigste succeskriterium ikke må være popularitet og besøgstal. Tag museerne. De er på vej til at blive til supermarkeder. Man glemmer, at kunststøtten går ud på at skabe et levende kunstmiljø eller det, jeg vil kalde for kunstneriske muligheder. I stedet læfles der for den laveste fællesnævner.

Langsted: – Enig. Jeg mener ikke, det kan være det styrende princip at stræbe efter, at flest mulig kunstnere kan leve af deres kunst. For det betyder, at det bliver en vis form for salgbar kunst, vi promoverer, mens avantgarden, spydspidsen, går tabt. Men det betyder ikke, at vi ikke skal lette kunstneres skatte- og afgiftsbyrde, sådan som man nu gør. Det er aldeles glimrende. Til gengæld er jeg skeptisk over for loven om, at erhvervsvirksomheder nu kan trække investeringer i billedkunst fra i skat. Jeg tror, at man ved at gå i en mere amerikansk retning risikerer, at kunstpolitik bliver unddraget en offentlig diskussion. Kunstpolitik bliver privat. Kunstpolitikken bliver skjult i virksomhedernes regnskaber, og samfundet vil ikke længere vide, hvad vores kunstpolitik går ud på. Som samfund har vi Statens Kunstfond, vi har museerne, og de køber billeder, og dem kan vi alle sammen gå ind og se og bagefter debattere, hvad det er for kunst, vi har brugt vores fælles midler på. Det der købes af virksomhederne, det unddrager sig den offentlige meningsudveksling.

Frandsen: – Der vil jeg gerne have lov til at sige, at der er mange, der ser noget odiøst i gallerierne, fordi de tjener penge. For mig at se drejer det sig om at skabe et miljø, hvor ting fungerer – og i det miljø, der indgår gallerierne. Som kunstner i et lille land som Danmark er man nødt til at komme ud over rampen, ud over landegrænsen. Vi fylder ikke en skid. Vi skal udenfor, hvis vi vil gøre opmærksom på os selv. Problemet er, at der stadig eksisterer en afgrund mellem kunst og erhvervsliv. Vi mener stadigvæk, at kunstnere ikke må arbejde sammen med virksomheder. Det, vi har brug for, er en folkeoplysningskampagne: Det er ikke farligt at be-

opfindelse, men de har ikke noget med kunst at gøre. Kunst er i bund og grund ekstremt elitær, det er kulturen ikke.

Handler kunststøtten ikke i virkeligheden mest om vores egen samvittighed. Den får os til at føle os som bedre mennesker?

Frandsen: – Ligesom ulandshjælpen? Vi i den tredje verden – herude i Vanløse? Jeg ser det sådan, at der ikke er nogen tradition i Danmark for, at kunst må betyde noget. Der er for få offentlige manifestationer af kunstens væsentlighed. I stedet er der en opfattelse af, at kunstnere bare er sådan nogen halvhjerner, der går rundt med malerpletter på bukserne og læser digte højt i parkerne.

Langsted: – Jeg synes kort sagt, vi skal huske på, at det her samfund er rigere, end vi plejer at sige. Jeg vil vælge at se bort fra dit spørgsmål.

Lægger kunststøtten ingen begrænsning på kunstens autonomi og fantasi?

Frandsen: – Jeg kan ikke forstå, hvorfor kunstnerne skal være de eneste i dette land, der ikke må være afhængige af systemet. Alle er jo afhængige af systemet. Som om, at kunstnere er fritsvævende objekter. Kunstnere lever også af mad. Vi har bare valgt et andet erhverv.

Langsted: – Man kan spørge: Hvad er alternativet? Alternativet er at være afhængig af markedet. Og man kan lige så vel spørge: Hvorfor skal man kun være afhængig af markedet? Det er jo at tro på, at markedet er i stand til at regulere alle mulige menneskelige forhold – også de mest væsentlige – og det er jo tidens tendens: Nu skal alt være markedsøkonomisk. Alligevel er det rimeligt nok at pege på risikoen ved et offentligt afhængighedsforhold. Man kan jo blive dekorationskunstner for det offentlige ...

Frandsen: – Kan man?

Langsted: – Ja, hvis man nu f.eks. bare går fra den ene dekorative udsmykningsopgave til den anden ...

Frandsen: – Det véd jeg nu ikke rigtigt ...

Ville det være en god idé at målret-

FOTO: HENRIK STENBERG

BLÅ BOG

Erik A. Frandsen, f. 1957, maler, tegner, grafiker, medstifter af Værkstedet Værst 1980 og tilknyttet Galleri Asbæk. Separatudstillinger siden 1981, herunder bl.a. på Statens Museum for Kunst, og repræsenteret på adskillige kunstmuseer. Tildelt flere legater og priser, herunder Carlsbergfondets Rejsestipendium 1987 og Statens Kunstfonds treårige stipendium 1996.

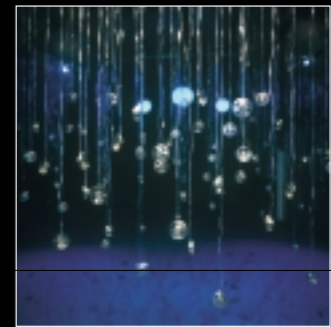
FOTO: HENRIK STENBERG

BLÅ BOG

Jørn Langsted, f. 1945, cand.mag. i dansk og dramaturgi, professor i dramaturgi ved Aarhus Universitet siden 1988, dekan for Det Humanistiske Fakultet samme sted 1985-88. Medl. af bestyrelsen for Århus Kunstmuseum 1986-90 og Teaterrådet 1992-95. Forsker bl.a. i teater- og kulturpolitik, chefredaktør af Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift siden 2001. Seneste bogudgivelse: Under Langsteds Lup (2000).

SUSAN HILLER, "PSI GIRLS", 1999.

SUSAN HILLER, "WITNESS", 2000.

MELLEMRUMMENES KUNST

Af Monica Madsen

Med det ny Kunstråd er den tværgående kunst kommet med ind i varmen til det fine selskab – de klassiske kunstarter, billedkunst, musik, teater og litteratur: Fremover har rådet et særligt ansvar for at sikre, at den tværgående kunst bliver støttet på lige fod med de klassiske genrer. Hvordan den opgave konkret løses bedst, har Kulturkontakten bedt en række folk med rødder i det tværæstetiske miljø om gode bud på.

“Det er klogt at samle de gamle og de nye kunstformer i et fælles råd – det er præcis, hvad vi ønskede os allerhøjest i Udviklingsfonden”, siger den nu nedlagte fonds formand, Uffe Elbæk fra Kaospiloterne i Århus. “For ved at samle en masse viden på et sted, kan man skabe mere dynamik, gensidig inspiration, diskussion og handlekraft til at reagere på nye tendenser. Men det er vigtigt, at det nye Kunstråd udpeger mennesker til at vurdere støtteansøgninger, som har et særligt øje for cross over-kunstens kvaliteter og er i stand til at opfange og vurdere de værdifulde, nye eksperimenter, som bevæger sig ude på kanten og holder kunsten levende. Mennesker, som først og fremmest brænder for at være ambassadør, advokat og kritiker i forhold til de nye former. Ellers kan den nye struktur nemt blive en spændetroje for cross over-kunsten frem for et mere dynamisk udfoldelsesrum”, siger Uffe Elbæk.

Behov for nye briller
Samme råd står øverst på listen hos Lars Qvortrup, professor i interaktive medier på Syddansk

Universitet: “Det er sund fornuft, at den tværgående kunststøtte er integreret i det etablerede støttesystem, i og med at en meget væsentlig del af nyudviklingen inden for kunsten foregår netop i mellemrummene mellem de klassiske kunstarter. Men det er vigtigt også at have folk, som først og fremmest brænder for at tænke på tværs – ikke bare fordi de er forpligtede til det. Ellers risikerer man, at de, der allerede er ved fadet i de klassiske kunstarters råd, først og fremmest sørger for deres egne – dvs. de kunstnere, der traditionelt føler sig forpligtet over for”. “Det nye Kunstråd skal være opmærksom på, at de tværgående kunstformer har behov for et andet rum at udfolde sig i end de traditionelle kunstarter”, understreger kunsthistoriker Mette Marcus, som er projektansat på Museet for Samtidskunst: “Den kunst, som arbejder på tværs af de traditionelle former, udgør et område, som er i stadig begrebsudvikling. Derfor kan vi ikke udelukkende vurdere den ud fra de kriterier, vi er vant til inden for de traditionelle genrer. Selvom det kan være en stor ud-

fordring for f.eks. en kunsthistoriker at skulle slippe de vante vurderingsteknikker, så er det vigtigt, at man kan værdsætte de særlige kendetegn og det potentiale, der ligger i, at denne kunst bevæger sig i rummet mellem kunstarterne. Derfor skal den have albuenum til at holde sig i bevægelse uden at blive kanoniseret for stramt, siger hun og påpeger, at kunstværker, som arbejder på tværs af genrer, ofte har en eksperimenterende karakter, som desværre hidtil typisk har betydet, at den ikke er blevet taget seriøst”. “Men det bliver den forhåbentlig nu, hvis de, der skal vurdere kvaliteten, ikke sidder for fastlåst i de traditionelle kriterier, for det yder som sagt ikke det tværfaglige retfærdighed. I stedet skal de i højere grad have øje og øre for, hvornår et værk har såvel æstetiske som konceptuelle kvaliteter på tværs af genrer og medier”, tilføjer Mette Marcus.

Samspillet mellem genrer vigtigt
Som konkret eksempel på, at det er en udfordring at udskifte de kunstfaglige briller, man plejer at vurdere med inden for de klas-

siske genrer, nævner Uffe Elbæk, at Statens Musikråd først nu er begyndt at vurdere dj’eres elektroniske værker, selv om de har eksisteret som kunstform i snart mange år: “Vi lukkede dem ind i varmen i Udviklingsfonden flere år før Musikrådet, fordi vi var bedre gearet til at vurdere dem på deres egne præmisser. Dvs. læse dem i den kontekst – i mellemrummet – hvor de er opstået. De skulle ikke først blåstemples ud fra de traditionelle musikfaglige kriterier, siger han som et konkret argument imod, at man overlader vurderingen af de tværfaglige værker til hvem som helst. “Jeg vil derfor råde det nye Kunstråd til ikke at lade f.eks. en hvilken som helst litteraturkyndig, teaterkyndig og musikkyndig sætte sig sammen og forholde sig til et værk, der indeholder de tre genrer, og så forsøge at mikse en fælles cocktail af hver deres særskilte vurdering af værkets kvaliteter. For det er først og fremmest samsillet mellem medier, genre og kontekst, der skal vurderes – ikke kvaliteten af de enkelte genrer, som de fleste klassiske kunstfaglige naturligt vil fokusere på,” påpeger Uffe Elbæk. ■

TVÆRFAGLIG INDSIGT VIGTIG

– Den digitale kunst er et godt eksempel på, at man er nødt til at have særlige støtteordninger for tværæstetiske projekter og de genrer, der kun er ved at tage form. For et projekt som Afsnit P var en fond som Udviklingsfonden alene afgørende for, at vi kunne realisere det. Og mens vi venter på fondens afløser, er vi i praksis sat på vågeblus med yderst begrænsede støttemuligheder, fordi vi falder uden for de klassiske faggrænser. Så for os er der i høj grad behov for, at der sker noget på det tværæstetiske område. Men jeg håber ikke, at Kunstrådet får helt samme struktur som Kunstfonden, for jeg frygter, at f.eks. et billedkunstnerisk og et litterært fagudvalg næsten pr. automatik vil

tænke ind mod midten af deres fagområder, især når de formodentlig vil være i underskud med midlerne og skal prioritere kraftigt. En kunstner, der udforsker nye medier og genrer, er ikke nødvendigvis halvt det ene og halvt det andet – han eller hun oplever måske i lige så høj grad dette nye, ikke fuldt definerede felt som et fag i sig selv. Den tankegang kræver det særlige folk til at følge, en anden faglig tilgang simpelthen. Så hvis der ikke kommer et udviklingsudvalg for tværgående kunst og nye medier, og det overordnede Kunstråd alene skal repræsentere de nye kunstarter, kan man efter min mening ikke reelt tale om en satsning på tværkulturelle vækstområder. ■

FOTO: THIERRY GEFREY/COLONEL

Christian Yde Frostholm, lyriker samt medskaber af websitet Afsnit P: Tværfaglig indsigt vigtig

(ØVERST TV) NAN JUNE PARK & JOSEPH BEUYS, "IN MEMORIAM GEORGE MACLUMAS", 1984. (ØVERST TH) JOHN CAGE, "4' 33'", 1952. (UDIFFORT I WOODSTOCK I) 1952. (TH) AKIO SUZUKI, "SASAVAKI" (HVISKENDE), 1994.

Af Monica Madsen

LILLE TVÆRGÅENDE KUNSTHISTORIE

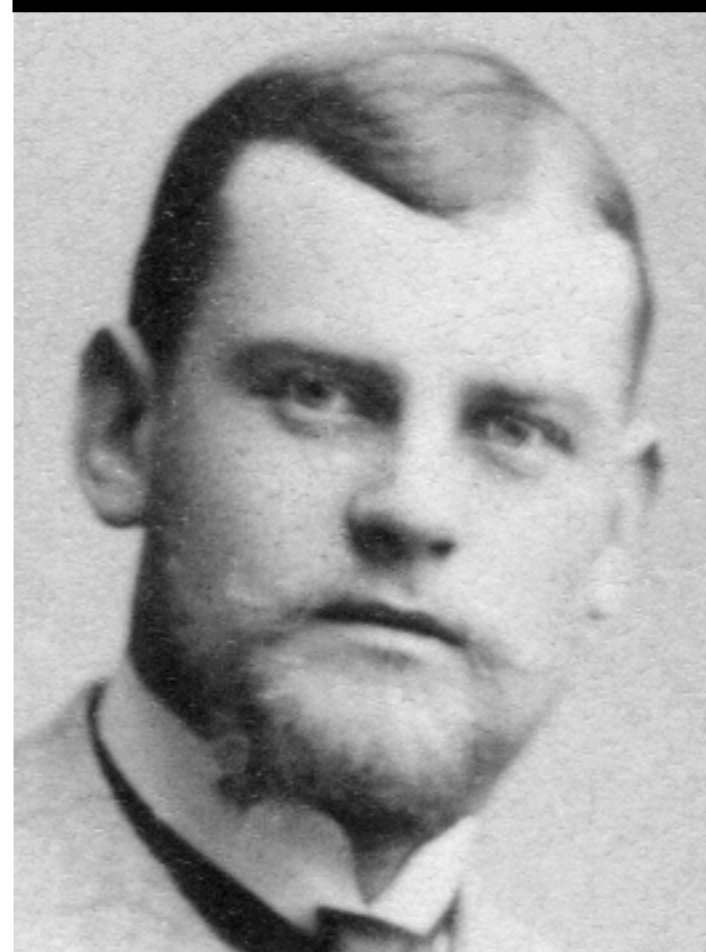
Den tværgående kunsts historie er i sagens natur flettet sammen af mange historier, blandt andet billedkunst-, musik- og teatervidenskab – og den inddrager fortsat nye genrer og medier. Derfor er den sværere at kategorisere og definere end andre kunstarter, siger kunsthistoriker Mette Marcus, som på Museet for Samtidskunst i Roskilde forsker i, hvordan fusioner af sprog, billedkunst og lyd i æstetiske udtryk forandres fra 1950 til i dag.

Tanken om at flette flere genrer sammen i ét kunstværk dukkede allerede op midt i 1800-tallet. Blandt andet hos Richard Wagner, der i sine musikdramaer forsøgte at samle musik, scenebillede, digtning og fremførelse i én ubrydelig helhed – et enhedskunstværk.

Først i 1900-tallet satte avantgarden turbo på den tanke med deres ønske om at sprænge kunstens fastlåste rammer og skabe et nyt, udvidet kunstbegreb. Blandt andet ved at bryde med formalismen og arbejde på tværs af de klassiske kunstneriske genrer. F.eks. var futuristerne manisk optaget af maskinen og brugte larm, støj og mekanik som bærende elementer i deres kunst, mens Marcel Duchamp inddrog hverdagsgenstande, og Wassily Kandinsky musikaliserede maleriet ved at arbejde med begrebet synæstesi. Altså hvordan påvirkninger af en sans kan skabe oplevelser i en anden sans – f.eks. ved at farven brun er lig med en mørk tone. Kandinsky brugte derfor livlige og stærke farver for at provokere en ikke-visuel og musikalsk oplevelse.

"Der er utallige eksempler på den slags cross overs i kunsten op gennem hele 1900-tallet, og de seneste årtiers teknologiske udvikling har skabt endnu flere nye muligheder for den kunst, som går på tværs: Siden 60'erne, hvor først båndoptageren og så videoen og computeren er blevet kunstneriske materialer, er det rum, den tværgående kunst kan udfolde sig i, blevet udvidet markant", siger Mette Marcus.

En samlet kunstnerisk definition på den tværgående kunst er hun ikke glad for at komme med: "Det er et område, som ikke er færdigudforsket – tværtimod er det karakteriseret ved at være i konstant bevægelse i et meget bredt landskab, der hele tiden udvider sig i forhold til medier og genrer. Men fordi den tværgående kunst arbejder på tværs af genrer og medier, indeholder den tit udtryk, der appellerer til at vække flere sanser på en gang, så værket opstår i vores sansers møde med det, hvorved vi bliver medskabere af værket og dermed aktive deltagere", siger hun. ■

VOLAPÜK &

VISIONER

- OM ORDRUPGAARDS HISTORIE

ORDRUPGAARD

Nykredit
HOVEDSPONSOR

VILVORDEVEJ 110 • CHARL.

TIRSDAG - SØNDAG 13-17

CAFÉ I PARKEN 12-17

www.ordrupgaard.dk

TALEN TIL DEN NY

I den nye kunststøttestruktur bliver Litteraturrådets, Billedkunstrådets, Musikkerrådets og Teaterrådets opgaver integreret i det ny Kunstråd. Kulturkontakten har bedt de nuværende rådsformænd om at holde en overdragelsestale til det ny råd og give det **tre gode råd** med på vejen.

FOTO: NIELS NYHOLM / POLIFOTO

Anne-Marie Mai, nuværende formand for Litteraturrådet

Kære Kunstråd!

Når Kunstrådet engang dukker op, byder jeg gerne velkommen og håber, at Rådet som en anden spædekalk hurtigt er i stand til at stå på benene, for Rådet skal mestre noget af en balancegang mellem kunstarter og kunstnere med vidt forskellig baggrund. Kunstrådet kan glæde sig over at komme fra start med opbakning fra alle Folketingets partier. Det er den bedste begyndelse. Men husk, at den koordination og det samarbejde, Rådet skal skabe, må basere sig på en virkelig – ja, jeg fristes til at sige en hjertets indsigt i kunstarternes særpræg og i de eksperimenterende og nybrydende crossovers. Det lyder måske hult besværgende, men det er hverdagens alvor, hvis Rådet skal lykkes med sit arbejde.

Mine tre gode råd kan derfor samles i ét eneste: Sæt altid hver enkelt kunstart faglighed i højsædet, og bliv oplyst om alt det, som Rådet ikke har kompetence til at vurdere! Gør faglighed til overskrift, såvel i Rådets vurdering af ansøgninger som i det administrative arbejde. Selvfølgelig har den nye administration brug for jurister, økonomer og it-folk, men også i den administrative hverdag skal Rådet sørge for, at der er kunstfagligt kvalificerede, som kan samarbejde med de kunstfaglige miljøer. Byg også samarbejdet mellem det nationale og det internationale arbejde på faglighed. Dansk kunst er international, og vi har alle mulige talenter at gøre gældende, men kun hvis det, vi viser frem, er af høj kvalitet og formidlet med respekt, kunstnerisk indsigt og faglighed. ■

FOTO: FINN FRANDSEN / POLIFOTO

Finn Slumstrup, nuværende formand for Musikkerrådet

Hilsen til Kunstrådet!

Det er mig ikke muligt at indlede med "Kære Kunstråd", som redaktøren har foreslået. Kunstrådets medlemmer er endnu ikke udpeget, og de har derfor heller ikke haft mulighed for at kvalificere sig til kærlig tiltale. Derimod kan jeg af hjertet ønske rådets medlemmer – hvem det så end bliver – tillykke med den enestående mulighed, I får til i fire år at arbejde med noget af det mest spændende og vedkommende i dansk kulturpolitik. Nyd det, og udnyt chancen til at gøre en forskel!

Tre råd fra min side vil for det første være en opfordring til at holde jer langt væk fra centralisering og elfenbenstårn. At musiklivet mister sit eget repræsentant-skab, betyder, at I skal udfolde ekstraordinære anstren-

gelses for at bevare en levende dialog med de mangfoldige miljøer, som tilsammen danner den rigt facetterede organisme, vi kalder det danske musikliv. Og I skal huske, at den kulturpolitik, der virkelig batter, er et samarbejde mellem centrale og lokale kræfter. Mit andet og tredje råd vil være en opfordring til at gøre noget ved det, vi ikke kom igennem med i det nu afgåede Musikkerråd – hvilket blot betyder, at behovene er endnu større, end da vi måtte opgive drømmen om at revide musikloven: Giv de professionelle specialensembler inden for kompositionsmusikken et mærkbart løft, så en forstenet orkesterstruktur kan blive brudt op, og kæmp for, at danske musikere og dansk musikliv i langt højere grad bliver i stand til at udnytte mulighederne inden for kultureksporten. ■

Lars Seeborg, nuværende formand for Teaterrådet

Kære Kunstråd!

Efter min mening er I ikke epokegørende ved jeres fødsel, men jeg vil faktisk opfordre jer til at forsøge at blive det. De gamle råd er blevet lagt sammen og hedder nu udvalg. Udvalgsproceduren ligner den, som gik forud for udpegningen af os andre. Ja, i det hele taget betragter jeg det skete som mere en administrativ reform end som en indholdsrevolution. Nu er I der, og så synes jeg, at I skal gøre en dyd af nødvendigheden og udnytte alle de muligheder, der ligger i den ny struktur for ekstra markering og politiske initiativer. En grundskavank ved den gamle form var nemlig, at man kunne fortabe sig udelukkende i sit eget område, og at al energi kunne gå med uddeling af støttemidlerne. Hvilket uomgængeligt er en helt vital opgave, men vigtigt er det selvfølgelig også at formulere nogle nye

perspektiver for ens område. En gang imellem at indtage et "Olympian point of view". Som et fælles Kunstråd har I mulighed for at blive en trojansk hest i den samlede kulturpolitiske debat. Ved at dække en meget stor del af kunstverdenen vil I have muligheden for at sætte kulturpolitiske dagsordener. Gør det til gavn for en ellers næsten fraværende perspektivrig debat. Installér jer som et slags vicekulturministerium, der fodrer "det rigtige" ministerium med inspiration til forandringer. Hvis et nyt Kunstråd kunne bryde isolationen i forhold til det undervisningsmæssige miljø og pointere det æstetiske felt som en livsnødvendig forudsætning for innovation og kreativitet også på andre felter end det snævert kunstneriske, så ville sammenlægningen af rådene alene af denne grund blive en succeshistorie. Held og lykke med det! ■

FOTO: JACOB LANGVAAD NILSSON / SCANPIX

Øivind Nygård, nuværende formand for Billedkunstrådet

Kære Kunstråd!

Billedkunstrådet har virket i en kort periode (fra januar 2002), og nye strukturer og reformer har været punkter på næsten alle dagsordener. Vi har fået lagt fundamentet til Billedkunstrådet og sat et højt kvalitativt niveau, og vi har udført vores opgaver trods usikkerheden om fremtiden. Vi har opsøgt kunstmiljøet, lyttet, indgået i dialoger, spurgt til behovene og reflekteret, og det har været nyttigt og lærerigt.

Den væsentligste opgave for det fremtidige Kunstråd vil være at sørge for, at det er de faglige og kunstneriske beslutninger, der til en hver tid vil få højeste prioritet. Både i forvaltningen af projektstøtte og med hensyn til de initiativer, der bliver iværksat. Ved at forvalte dansk kunst med indsigt og respekt for kunstnerisk kvalitet og de enkelte kunstarters mangfoldighed og forskellighed, vil det kommende Kunstråd kunne vise sig at blive en frugtbar institution i dansk kunstliv. ■

FOTO: RICKY MULLOY / POLIFOTO

FRYS IKKE!

Af Lars Bukdahl

BLÅ BOG

Lars Bukdahl, 34 år, digter og siden 1996 anmelder på Weekendavisen. Cand.phil. i litteraturvidenskab. Har skrevet et par romaner og en hel del digtsamlinger. I foråret udkom antologien Digte til drengene.

I sidste nummer af Kulturkontakten påstod Poul Erik Tøjner, der tidligere var direktør for et tidsskrift ved navn Kritik og nu er redaktør for et kunstmuseum ved navn Louisiana, at det var svært at forestille sig et mere kedsommeligt emne end "kultur & erhvervsliv", og grunden til, at han ikke tænkte på "kunststøtte", som jeg har været så heldig at få stukket ud, er naturligvis, at det er alt for massivt tydeligt og nærværende døgnnet rundt, nemlig i form at det idelige tomrum i vores allesammens lille og store tegnebog. Om kunststøtte har alle involverede nemlig nøjagtig det samme synspunkt: Jeg og mit og mine skal have en farlig masse penge og flere og flere. Og det kan jeg kun erklære mig helt enig i, både hvad angår mig og mine og mit og hvad angår alle de andre og alt og alle deres: Giv os en farlig masse penge og flere og flere.

For øjeblikket er jeg kritiker og digter og medlem af bestyrelsen for det lillebitte forlag Arena. (For et øjeblik siden var jeg også medlem af bestyrelsen for Forfatterskolen, som stadigvæk bør få endnu mange flere penge, altså skolen, ikke bestyrelsen).

Som kritiker er jeg medlem af den lille klub Kritikerlavet, der årligt uddeler to priser, Kritikerprisen og Brandesprisen, for henholdsvis årets bedste skønletterære bog og årets bedste litteraturkritiske; pengene, to gange 50.000, kommer naturligvis fra Kulturministeriet. Kritikerlavet har endnu ikke fundet ud af at plage om en farlig masse penge til en egentlig kritikerstøtte, men det burde den faktisk, for det er vigtigt med gode kritikere, og der er alt for få, der tør og kan satse 100 % på en kritikerkarriere. For tre år siden var jeg med til

at give Litteraturrådets pris til Erik Skyum-Nielsen med den simple begrundelse, at han gennem tyve år havde fungeret som ambitiøs og utrættelig og nådesløs anmelder på dagbladet Information, og hvor var det bare fedt at gøre. Måske skulle man endda overveje Poul Borums gamle forslag om en Kritikerskole, der selvfølgelig vil komme til at koste en farlig masse penge og flere og flere.

Som digter er jeg medlem af Foreningen af Skønletterære Forfattere, som jeg lader tage alle de mange slagsmål om flere og flere bibliotekspenge og radiokassepenge og Kunstfondpenge og Litteraturrådspenge osv. Jeg kan godt af og til undre mig over, at det hele skal handle om kunststøtte og forlagshonorarer, at man ikke en gang imellem også bare kunne diskutere litteratur, men det er lidt svært at protestere over, at ens fagforening interesserer sig for penge. Og så søger jeg naturligvis selv nu og da arbejdslegater hos Statens Kunstfond og Litteraturrådet og får også nogen en gang imellem. Som purung fik jeg det treårige legat fra Statens Kunstfond, som jeg brugte til at købe en lejlighed i Århus, hvor jeg boede i fem år og stille og roligt og i al hast fik skrevet en hel del bøger. Nu bor jeg i en lejelejlighed på Frederiksberg, der er over dobbelt så stor, men hvor jeg skriver så godt som ingen bøger, lige nu sidder jeg f.eks. og nedtaster denne her artikel i stedet for at undfange et følsomt digt, hvilket nogen sikkert vil finde yderst fornuftigt, selv er jeg i mindst syv sind.

Som medlem af bestyrelsen for det lillebitte og lusefattige forlag Arena har jeg flere gange været med til at ansøge Litteraturrådet om penge til at udgive gamle og

“Om kunststøtte har alle involverede nemlig nøjagtig det samme synspunkt: *Jeg og mit og mine* skal have en farlig masse penge og flere og flere. Og det kan jeg kun erklære mig helt enig i, både hvad angår *mig og mine og mit* og hvad angår alle de andre og alt og alle deres: Giv os en farlig masse penge og flere og flere.”

nye bøger, som vi er begejstrede for. Så sent som i sidste uge kom der et brev fra rådet med 33.000 kr. til genudgivelsen af Jens August Schades roman Kommode-Tyven eller Lykkelig Kærlighed fra 1939 på digterens 100-års fødselsdag, 20. januar 2003. Og det er måske et meget godt eksempel at tage udgangspunkt i, hvis jeg skal argumentere for, hvorfor fanden man skal smide en farlig masse penge efter kunst og kunstnere og flere og flere. Det skal man nemlig med det gode barnlige argument fordi!

Fordi god kunst, f.eks. Kommode-Tyven, er en god ting. Ikke fordi den gode kunst er nødvendig, men fordi den er unødvendig, en fantastisk luksus, som hverken giver lungekræft eller dårlige tænder, og derfor ikke skal luksusbeskattes, men tværtimod bør fritages for enhver moms. Kunst er cigar og champagne og chokolade og minkpels for sjæl og ånd. Kommode-Tyven er god kunst, fordi det er et skønt og originalt sprogligt artefakt, der på samme tid formår at være en revolutionær traktat, en mediasatire og en (firdobbelt!) kærlighedshistorie, hvilket faktisk er alt for meget af det gode, men det er Schade fuldt klar over og skide ligeglad med. Han klør bare umådeholdent på, og dette er den opgejlede, vildt luksuriøse slutning på den turbulente affære:

“Nu vil vi stige op i Himlen”, sagde han og

gav Ordre til Pilot'en. “Se”, raabte han lidt efter – “déroppe hænger Jorden i den blaa Himmel og svinger.” Bordene stod “på Hovedet” med Hvidvinsflaskerne “nedad” – og hverken Vinen eller Druerne faldt ud af Glasene eller Skaalene. “Inde i den blaa Himmel bag Skyerne ligger vores lille Hus – dér vil vi op” – sagde vores Kommode-Tyv i Verdensrummet, mens Hjulene under det flyvende Hus vendte opad. – Man saá den alle: Kommode-Tyven, Cissy Mulbrin, Fandango, Lucia, Peter og Esther staa på Hovedet inde bag Vinduerne – og hørte dem synge:

“Nu vil vi op, op, op,
op til den gryende Kærligheds Top –
dér, dér, dér
i den stigende Maanes Skær
ligger vort lille jordiske Hus og det vi har
kær.”

Børnene hoppede og dansede og fik Valnødder, Vinen forsvandt ind i Cissy, Fandango og Lucia – de elskede Vin, og Kommode-Tyven lod den smage dem, mens han tog Peter og Esther på sine Knæ og knækkede Valnødder og nød en Cigaret.”

Jeg påpeger gerne, at genudgivelsen af Kommode-Tyven kan bruges til at foretage nogle funky ommøbleringer i den litteraturhistori-

ske sovesal: Den lyse digter var langt mere rødglødende, end man almindeligvis går og tror, den danske prosa har ikke bare snorksovet realistisk, den har også stået på hovedet og nydt cigareten, halvfemsernes punktromaner har nogle særdeles sprælske forgængere etc.. Men den virkelige grund til, at Kommode-Tyven skal findes igen, er jo, at dens overflødighed mirakuløst nok er mere suveræn end nogensinde, det er derfor, den beriger så overmåde læst i dag. Kunststøtte er simpelthen mirakelstøtte, for al god kunst er mirakuløs. Og så er bogen også bare et smukt hurra på en kuglerund fødselsdag, og hurra' er skal der også til.

Schade var grebet af en veritabel raptus i trediveerne, og der er nok ingen grund til at mene, at han ville have skrevet flere eller færre, bedre eller dårligere bøger, hvis han havde fået det treårige plus en håndfuld arbejdslegater og produktionspræmier, men han havde frosset mindre på sit loftsværelse, og han kunne have givet nogle flere omgange nede på Skindbuksen, og det er mere end nok.

Dan Turèll fortæller et sted, at det bedste råd, han har fået, var noget, digterkollegaen Jørgen Gustava Brandt engang råbte efter ham: Frys ikke! Ingen af os skal fryse, hverken forfatterne eller de potentielle læsere, som vi alle er, og sgu heller ikke selve bøgerne, som godt må iklæde sig nogle endnu meget mere →

En teaterleder og en dramatiker tager bladet fra munden.

Af Monica Madsen

FOTO: SCHACK / SCANPIX

"Der er nok ingen grund til at mene, at han [Jens August Schade] ville have skrevet flere eller færre, bedre eller dårligere bøger, hvis han havde fået det treårige plus en håndfuld arbejdslegater og produktionspræmier, men han havde frosset mindre på sit loftsværelse og han kunne have givet nogle flere omgange nede på Skindbuksen, og det er mere end nok." På billedet ses Schade (nr. 2 fra venstre) på værtshus (Foto: Schack, 1958)

prangende rober, end det for øjeblikket er på mode; Schades første bøger så altid så godt ud også, med små påklistede tegninger på farvet papir. Kunst er et udtryk for kunstnerens overskud, kunststøtte er et udtryk for samfundets overskud; en sublim radiator til gengæld for en særdeles konkret en, eller omvendt rettere sagt!

Og så synes jeg, at den ældre Schade skulle være blevet bispist med pandekager på Rådhuset og badet i guldøl i Storkespringvandet. Det er ikke nok at være på finansloven, der skal sgu gøres stads af vores store digtere (og billedkunstnere osv., digterne er bare altid de fattigste) – flere er der ikke – og de skal have en uhyggelig mængde penge. Fordi de har fremturet med at skabe noget så unyttigt som digte, noveller og romaner, for slet ikke at tale om kortprosa. Det er derfor, man bliver så glad for at høre, at Vagn Lundbye i år får Akademiets store pris på 200.000, det er en sum, der er til at få øje på, og Lundbye får pengene for at have været alt andet end en duks, hans bøger er altid helst både genstridige og pinlige og monstrose, betydeligt påtrængende unødvendigheder, det er ikke tilfældigt, at et af hans bedste og mest umulige værker hedder Næsehornsdigtet. Det betyder ikke, at den store pris ikke snarere burde være på 2.000.000., virkelig spektakulært eller bare bankdirektøragtigt jo, eller at den ikke

burde have været det allerede i 1963, da Schade fik den. Med andre ord: Unge digtere bør få farligt mange penge (i hvert fald mindst 1 gang), ældre digtere bør få en uhyggelig mængde penge (i hvert fald mindst 1 gang). Det er udmærket, at unge digtere bliver nødt til at lave lidt andet end at sidde og digte – skrive anmeldelser f.eks. – men ældre digtere burde ikke være nødt til at lave noget som helst andet, og de fortjener i den grad både cigarer og champagne og chokolade og minkpels oveni.

I Jens August Schades digtsamling Hjerte-Bogen, 1930, hedder både første og det sidste afsnit (af i alt tre) "Den fattige digter", og fattig var digteren virkelig. Den sidste fattige digter hænger pænt med hovedet og præsenterer følgende digt under den nøgterne titel "Hunger":

"Jeg sidder i denne Verden/ dér bag min Bog er et Lys,/ en Kristus-Figur og en Femøre./ Jeg har ikke hvide Tænder./ Maatten udenfor døren/ er snavet af mange Trin,/ der er sur Mælk i min The,/ jeg drikker uden et Udtryk./ Det værste er Madens Indhold –/ en blaa, skinnende Spyflue/ har skaaret et Hul i Bjerget/ og fyldt det med Alpevioler!// Foraarets tid er ukristelig –/ jeg har hugget en enkelt Citron/ for Næsen af Købmandens Enke/ og gyd mine Safter deri./// Hunger, o Gud mig frister/ til mægtige Lidenskaber/

Rovmord og Gravskænderi,/ Vredt sluger jeg raadne Æg./ Slæber mig hen til min Seng,/ – ugudeligt ser jeg en Slange/ vride sig lystent og gabe/ og lukke sig stramt om en Abe."

Den første fattige digter insisterer et overskud frem, og følgende lille klassiker, som jeg vil afslutte med, kan godt læses som en lille utopi om kunststøtte: en farlig masse penge og flere og flere og flere, 'Spleen':

**Jeg gider knapt læse mig selv –
Jeg er dog en elskelig Forfatter.
Jeg gider ikke tørre mine Ben af, før jeg gaar ind i Stuen
og vaske dem før jeg går i Seng
og pudse dem før jeg vaagner om Morgen.**

**Jeg gider ikke have noget at bestille,
Jeg er tilfreds med min Lod: at blande Gloser
og foretage mig et eller andet, som ellers ikke er tilladt.**

**– Og Dagen skulde være én lang række Tikroner
henkastet uden overflødig bevægelse på diverse Caféborde.**

Måske ville Schade i dag have skrevet tyvekroner i stedet for tikroner, men ellers holder programmet hele vejen igennem. Og hvad med bare at kalde det KNASTSTØTTE! ■

FOTO: JOACHIM LADEFOGED / POLFO

Kim Eden, f. 1958, leder af Nyt Dansk Danseteater. Tidl. kunstnerisk leder af performanceteatret Tin Box. Modtager af Statens Kunstfonds arbejdslegat.

Aktiv støtte giver fuld valuta

– Jeg håber, at der bliver plads til en bedre forretningsans i måden, man vil uddele kunststøtte på fremover: Vi har allerede stor glæde af det nye Internationale Kultursekretariat, som hjælper med at promovere os i bl.a. Canada, hvor der er et langt større samarbejde mellem det statslige tilskudssystem, kompagnier, arrangører og spillesteder: For staten tildeler ikke bare støtte til udvalgte kunstnere – de hjælper dem også aktivt med at udbrede deres kunst til et større publikum både hjemme og i udlandet. Herhjemme kan vi også få f.eks. transportstøtte, men det

er først med Internationalt Kultursekretariat, at vi i Nyt Dansk Danseteater for alvor har fået en samarbejdspartner, som aktivt går ind og laver en strategi for at markedsføre os i udlandet. Men på de fleste andre områder er tilskudspolitikken alt for passiv efter min mening – den beror i alt for høj grad på, at de støttede kunstnere selv tager initiativ til at søge diverse fonde for at komme i kontakt med publikum. Man bør langt mere aktivt bakke op om de støttede kunstnere fra statens side, så vi alle sammen – både kunstnere og publikum – får så meget som muligt ud af de støttepenge, der gives. ■

FOTO: MORTEN JUHL / SCANPIX

Simon Boberg, dramatiker og medleder af det nye teater Plan B i København.

Husk at gode vækstlaget

– Jeg håber, at det nye Kunstråd vil gå mere visionært til værks og støtte op om langsigtede udviklingsprojekter, der baner vejen for morgendagens kunst som f.eks. vores scene, Plan B. Lige nu bruges der mest tid rent teaterpolitisk på at diskutere lukninger og finde frem til lappeløsninger på, hvordan man kan bevare de etablerede teatre, mens vigtigheden af at støtte vækstlaget og den eksperimenterende scene er trængt i baggrunden. Men hvis de nye tendenser ikke støttes, kommer teatret for alvor i krise om få år. Jeg har f.eks. selv været med til at skabe en ny teaterscene, som sætter fokus på at udvikle ny dramatik og nye måder at instruere og spille på – ikke bare en gang imellem, men som vores vigtigste opgave. Teaterrådet har været meget interesseret i at støtte os, men de

har ikke midlerne til det længere, efter de er blevet beskåret med 10 mio. kroner. Derfor eksisterer vi lige nu på trods – vores idé er for god til at droppe, mener vi. Så selvom vi arbejder under meget vanskelige betingelser og føler os godt nedslidte indimellem, VIL vi vise, at der er et særligt potentiale i det nye teater, som bør støttes. Derfor er mit højeste ønske flere visioner i kulturpolitikken generelt: Afsæt flere midler til langsigtede satsninger på at udvikle nye måder at lave f.eks. teater på. Ikke i form af driftsstøtte eller støtte til enkeltarrangementer, men som udviklingsmidler, der giver kunstnerne ro til at arbejde i en kontinuerlig proces ud fra en fast base i f.eks. et teater som vores, så der er tid til at skabe en identitet, profil, et fast publikum og dermed en mere solid base at nyudvikle ud fra. ■

KULTURORDFØRERNE OM KUNSTSTØTTEN

Carina Christensen,
Det Konservative Folkeparti

Vision

De etablerede kunstnere skal være selverhvervende, mens staten skal støtte vækstlag og talentudvikling. I den forbindelse skal der være plads til at fejle for statens penge. Flere kunstnere skal kunne leve af deres kunst og skal have andre indtægter end kunsten. Derfor er vi meget glade for, at der i den nye aftale blev tilføjet en sætning om, at kunstudannelserne i højere grad skal være erhvervsorienterede. Man kunne for eksempel indføre fag som iværksætterkendskab, bogføring og markedsføring på kunstskolerne. Erhvervsliv og kunstnere skal i højere grad samarbejde. Erhvervslivet kan for eksempel bruge skuespillere og billedkunstnere til markedsføring og PR.

Kunststøtten

Den nye kunststøtteordning er et stort fremskridt for dansk kulturliv. Den er langt mere overskuelig end den gamle, og kræfterne er samlet et sted.

Ester Larsen,
Venstre

Vision

Kunststøtte skal gå til værdifuld kunst og kultur, der ikke kan klare sig på markedets vilkår. Det er nødvendigt, at det kan legitimeres, hvorfor skatteborgerne skal tage penge op lommerne til kulturen. Det kan netop ske ved, at midlerne rettes mod den kunst, som ikke kan klare sig på markedsvilkår. Her tænker jeg både på den eksperimenterende og den etablerede kunst. Det er eksempelvis meget svært at leve af at komponere kammermusik i Danmark.

Kunststøtten

Kunststøtteordningen rummer store og forbedrede muligheder. Resultatet er helt afhængigt af forvaltningen af midlerne. Derfor er det vigtigt, at det er mennesker med kvalitetsans og stor indsigt, der står for forvaltningen af midlerne. Den tidligere ordning var i for høj grad præget af knopskydning og af, at kunstarterne var adskilt i båse. Nu har vi i stedet Kunstråd, der går på tværs af kunstarterne. Det giver helt indlysende bedre muligheder for at støtte de tværgående udtryksformer, som der bliver flere og flere af. Vigtigt er det også, at tilskuddene ikke låses fast med risiko for, at systemet sander til. Det er vigtigt, at der hele tiden sikres frie midler til nye støtteværdige projekter.

Jytte Andersen,
Socialdemokraterne

Vision

At Kunstrådet vil påtage sig rollen som dagsordensætter og give kulturen den plads i Folketinget og den offentlige debat, som den fortjener. Folketinget trænger til et kulturpolitisk løft. Der er en tendens til, at kulturpolitik er mainstream. Kultur bliver opfattet som noget, der er forankret i institutionerne. Men kultur er meget mere end det. Kultur er også byrummene, parker, pladser, cafeer, og kvarterløftprojekter. Hvad enten du er til opera eller gadeteater, så er kultur vores livseliksir. Men kunststøtten skal ikke kun gå til det kendte og sikre, vi skal ud på tynd is og prøve nye genrer af.

Kunststøtten

Armslængdeprincippet er sikret, og det er vi meget glade for. Med den nye struktur er der skabt en spændende ramme, som skal følges op af kulturpolitiske diskussioner i Folketinget. Det endelige resultat forudsætter, at de folk, som sidder i rådet, tænker modigt og frækt, og det har vi tillid til, at de gør. Den nye ordning er mere enkel end den gamle. Men det er der også en risiko ved. Før var det sådan, at hvis kunstnerne ikke kunne få støtte det ene sted, så kunne de søge et andet sted. Nu er der kun en kanal, der åbner og lukker for tilskud.

Naser Khader,
Det Radikale Venstre

Vision

Vi synes, at man skal støtte både vækstlaget og den etablerede kultur. For eksempel vil vi komme med et forslag om, at man skal støtte formidlingen af dansk musik. For mange af både de nye og etablerede danske popmusikere befinder sig i en dyb krise. Dansk musik trænger til den saltvandsindsprøjtning, som dansk film fik i 1980'erne.

Kunststøtten

Det nye Kunstråd er ikke en blomst, der har vokset i vores have, men vi er udmærket tilfredse med forliget. Vores fingeraftryk i den nye ordning er, at de to repræsentantskaber og armslængdeprincippet er beholdt, og desuden at børnekulturen og det multikulturelle nu er nævnt i aftalen. Et af de største problemer lige nu er den hetz mod smagsdommere, som regering fører. I Kunstrådet og fagudvalgene har man brug for folk, der har brugt tid på at sætte sig ind i kunst og kultur.

Alle partier står bag den nye struktur for kunststøtten. Men én ting er parlamentarisk enighed. Noget andet kan være principperne for, hvor kunststøtten skal pege hen. Kulturkontakten har bedt hver af partiernes ordførere om at sætte ord på, hvor de mener, kunststøtten skal gøre en forskel i de kommende år, og hvorfor de bakker op om den nye struktur.

Louise Frevert,
Dansk Folkeparti

Vision

Vi ønsker på den politiske dagsorden, at kunsten skal være mere erhvervsrettet. Kunsten skal være en god forretning, men der skal også være en niche til subkulturen. For os er det optimalt, at kunstnerne bliver selvforsørgende. Vi skal vænne kunstnerne til, at det er andre tider. Under Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre var mange kunstnere vant til, at støtten kom automatisk. Men nu lever vi i en tid, hvor pengene ikke bare flyver ind gennem vinduet.

Kunststøtten

Kunststøtten er en god måde at løse opgaven på. Den indspisthed og nepotisme, som der har været rygter om, vil forsvinde, fordi Kunstrådet er stort, og fordi pengene vil gå i direkte linje fra kasse til kunstnere. Det eneste, vi kunne have ønsket os, var, at der kun havde været ét repræsentantskab, da vi syntes, at det var unødvendigt med to i et lille land som Danmark, hvor der ikke er kompetente folk nok til at udfylde dem begge, men det ser ud til at være løst nu.

Bodil Kornbek,
Kristeligt Folkeparti

Vision

Vi vil gerne støtte vækstlagene, komme det uopvede til gavn og være med til at opretholde kulturens frihed og mangfoldighed. Det gør man ved at sikre, at ikke alt kan måles i kommerciel succes. Jeg er for eksempel dybt bekymret for, at belægningsprocenter i fremtiden bliver målstokken for succes på teatrene. Kunsten skal ikke være afhængig af målbare resultater. Succes tager tid. Det tog for eksempel lang tid for dansk film at opnå den succes, som de har nu. I den forbindelse er det også vigtigt, at vi som politikere kender vores begrænsning. Vi laver rammerne, men det er ikke os, som skal vurdere, hvilken kunst der er god nok.

Kunststøtten

Det er godt, at der nu er mulighed for samarbejde på tværs af kunstarterne, og så er den nye kunststøtteordning et udtryk for en forenkling. I det nye system er det nemmere at finde rundt i støtteordningerne, og det er vigtigt, for at kunstnerne ikke skal bruge al deres energi på at søge midler. Hvis der kommer nogle uregelmæssigheder, må vi tage det op i forligskredsen og i den forbindelse er det vigtigt, at vi hele tiden er i dialog med selve kulturmiljøet.

Ole Sohn,
Socialistisk Folkeparti

Vision

I det danske samfund skal der bruges mange midler på kulturen, både på de nye talenter og på det etablerede. Det skal der, for at sikre at kunst og kultur bliver en integreret del af vores hverdag. Det er utrolig vigtigt, at man støtter vækstlagene og skaber mulighed for de nye talenter. Derfor er det katastrofalt, at statens andel af støtte til musikskolerne er faldet så meget. Det går ud over talenterne inden for området, og det vil vi gerne lave om på. God kunst har både betydning for folks trivsel og for produktiviteten i samfundet, og derfor er det også vigtigt, at virksomheder bruger kunst og kultur som personalegoder, der skaber velvære for de ansatte.

Kunststøtten

For os har det været vigtigt at fastholde armslængdeprincippet: Kunst og politik skal ikke topstyres, og i det første forslag var Kunstrådet decideret ministerstyret. Tidligere var der mange forskellige råd, som nu er rationaliseret bort, og det har skabt en mere overskuelig struktur. Men det er vigtigt, at vi ikke ensretter kunststøtten. Derfor er det godt, at vi har fået to og ikke ét repræsentantskab, for det skaber en pluralistisk dialog.

Søren Søndergaard,
Enhedslisten

Vision

I et lille sprogområde som Danmark, må staten støtte kunsten, fordi den ikke kan klare sig på markedsvilkår. En anden grund til at det er vigtigt at støtte dansk kultur er globaliseringen. Den globale kultur strømmer ind over Danmark og truer dansk kultur. Det er vores vision at gøre noget for vækstlaget. For eksempel er det afgørende, at de kunstneriske uddannelser får støtte og fungerer, for det er her det hele begynder. Så vil vi arbejde for en ordning, der hjælper kunstnerne økonomisk i perioder, hvor de ikke kan klare sig selv.

Kunststøtten

Det, der gjorde, vi ville være med til forliget, var, at armslængdeprincippet blev ført ud i livet. Den nye ordning er et godt udgangspunkt. Hvor den gamle ordning var for indviklet er den nye struktur mere fleksibel og lettere at finde rundt i for kunstnerne. Nu må vi afprøve den i virkeligheden, og her er det afgørende, at vi lytter til kunstneres tilbagemeldinger.

Brian Mikkelsen,
Kulturminister,
Det Konservative Folkeparti

Vision

Dansk kulturpolitik skal i højere grad baseres på kvalitet og talentpleje fremfor kvantitet og vænetækning. Kvalitet og talentpleje har været udgangspunktet i de fire store aftaler, jeg har indgået med brede flertal i Folketinget her i efteråret – film, uddannelser, biblioteksafgift og så kunststøtten. Og kvalitet og talentpleje er også bærende, når vi indgår nye resultat-kontakter med de statslige kulturinstitutioner og den første handlingsplan for det nye Kunstråd.

Kunststøtten

For mig at se vil den nye struktur skabe større klarhed og enkelhed på kunststøtteområdet. Samtidig sikrer vi, at den nyskabende og tværgående kunst udvikler sig inden for eksisterende rammer, så der ikke hele tiden etableres nye råd og nævn, hver gang vi skal løse nye opgaver. Det sparer penge til administration, som i stedet kan gå direkte til kunstnerne. Sidst, men ikke mindst vil reformen styrke det internationale arbejde med dansk kunst og kultur – til gavn for både kunstnerne og dansk kultur som helhed.

FOTO: HENRIK STENBERG

Lær af filmen, luk teatre, spil bedre, skriv bedre, lyt til publikum, lyt ikke til publikum.

Sådan lyder et udpluk af de mange gode råd, dansk teater har fået i den sidste tid, hvor pressen har proklameret teaterkrise. Det er ikke første gang, den gør det. Tværtimod er det sket så ofte, at man fristes til at spørge, om ulven nogen sinde kommer. Er teatret mere i krise end sædvanligt? Handler krisesnakken kun om rammer – om økonomi og huse – eller er der også noget galt med indholdet? Det har Kulturkontakten talt med to teaterfolk om.

De to ser teatret fra forskellige sider. **Katrine Wiedemann** er instruktør og repræsenterer den nye generation af teaterfolk. Hun er 33 år og har en række forestillinger på både danske og udenlandske teatre bag sig. Sidst har hun sat Romeo og Julie op på den svenske nationalscene, Dramaten, men arbejder lige så gerne på små eksperimentalscener som den københavnske Kaleidoskop. **Waage Sandø** er senest kendt for sin rolle som kriminalassistent IP i DR's nyligt afsluttede serie Rejseholdet, men i sit civile liv er han også chef for Det Danske Teater, som netop i år fejrer sit 40-års-jubilæum som turnéteater. Selv er han 59 år.

SCENESKIFTE?

Af Marianne Strøm Hansen,
Kulturministeriet

TEATERTAL Støtten

I 2002 støtter det offentlige teatret med 1.006,3 mio. kr. (inkl. alt – det vil sige både Det Kongelige Teater, egne teatre, teaterråd, abonnementsordning osv.)

Til sammenligning støttes dansk film med 388,0 mio. kr. i 2002.

(Kilde: Kulturministeriet)

Publikum

I sæsonen 2000/2001 opførte de 122 statsstøttede teatre 12.385 forestillinger fordelt på i alt 474 produktioner, og ca. 2.378.000 mennesker så dem. Af disse gik ca. 389.000 i Det Kongelige Teater. Derudover gik et uopgjort antal mennesker i de ikke-statsstøttede teatre, til revy el. lign, som f.eks. Privatteatret, Tivoli-revyen. Kulturministeriet anslår, at i alt ca. 3,5 mio. mennesker går i teatret om året.

I sæsonen 1985/1986 var de tilsvarende tal (statsstøttede teatre): 10.317 forestillinger fordelt på 351 produktioner set af ca. 2.583.000 mennesker.

Til sammenligning blev der i 2001 solgt ca. 11.921.000 biografbilletter. Af disse var ca. 3.631.000 billetter til danske film. Samme år havde 172 spillefilm premiere, heraf var 24 danske.

(Kilde: Danmarks Statistik)

Er der krise i dansk teater?

Sandø: Jeg vil sige som fagforeningsbossen: Vi har sejret os ihjel. Der sælges 3,3 mio. teaterbilletter om året i Danmark, og omkring 40 procent af befolkningen har kontakt med teater i løbet af et år. Det er flere end noget andet sted i verden. I Sverige, der ligger som nummer to, drejer det sig om 20 procent. Så teatret er en stor succes. Men samtidig kan teatrene ikke finansiere sig selv godt nok. Vi opererer næsten alle på nulgrænsen, og det betyder, at vi kommer i økonomisk krise, hvis publikum svigter bare én forestilling. Derfor er man som teaterchef hele tiden nødt til at skele til, hvad publikum gerne vil se, og det giver flere og flere gustne overlæg i repertoireplanlægningen. Det må jeg som teaterchef selv indrømme. Man vælger jo ofte det kendte frem for det nye. Så teatret kan udvikle sig til at blive om ikke sin egen død så i hvert fald sin egen stagnation.

Wiedemann: Til det vil jeg sige, at det er vigtigt, at vi teaterfolk ikke fralægger os ansvaret. Vi må ikke bare aflæse publikum og sige: Nå, de vil åbenbart have det og det, og det giver vi dem så. Jeg tror faktisk, at der er et publikum til hvad som helst. Alle mulige slags teater. Men det er

vores ansvar at få det til at fungere. Udviklingen skal komme fra os og ikke fra publikum, hvis de skal blive ved med at synes, at dansk teater kommer dem ved.

Hvordan skal teatret udvikle sig?

Wiedemann: Vi skal, tror jeg, arbejde med cross over-teater. Det vil sige teater, der ikke bare benytter sig af ord, som vi er vant til, men krydser genrer og bruger f.eks. performance og dans på scenen. Der ligger i mine øjne et kæmpe potentiale, både kunstnerisk og i forhold til publikum. Det oplevede jeg, da jeg tidligere på året satte Romeo og Julie op på Dramaten. I opsætningen blandede jeg teater og Ny Cirkus, som er stort i Sverige, og det var virkelig noget, der trak folk ind. I Danmark har vi ikke så meget cross over. Det er ikke noget, nationalscenen er interesseret i. Her kigger man jo mest mod Tyskland.

Sandø: Som jeg ser det, er det specielt det klassiske teater, som har problemer lige nu. Generelt interesserer de klassiske stykker ikke publikum i samme grad som for 20 år siden. De vil kun se de mest kendte og funagtige. Vi spiller Vildanden nu på Det Danske Teater, og det er jo den absolut mest kendte Ibsen-klassiker. Den går fint, men kun det. På Folketeatret spiller de et

af hans mindre kendte værker, Samfundets Støtter, og den går skidt. Man må se i øjnene, at det koster penge, hvis man vil have et teater, som spiller de stykker, der er vores fælles kulturarv.

Wiedemann: Jeg er uenig i, at tiden ikke er til klassikere. Jeg tror, at det er os, der bestemmer. Vi skal sørge for at give en moderne fortolkning af klassikerne. Det er fortolkningen, der gør dem meningsfulde for mennesker i dag; det er den, der får dem til at se dem.

Sandø: Jeg tror, det er svært at stadfæste. I forbindelse med vores opsætning af Vildanden har vi fået masser af henvendelser fra folk, som er glade for, at forestillingens originalitet står i centrum uden en masse fikumdik.

Wiedemann: Men jeg tror, at klassikerne udgør et andet problem. De er både teatrets privilegium og kors, fordi de fortæller de gode historier for os. Og det er måske en af grundene til, at vi ikke er så øvede i at fortælle historier som filmbranchen og derfor ikke altid får fat i publikum. Vi er stadig meget tæt på litteraturen, mens filmen er milevidt foran i arbejdet med billeder og dramaturgi. Den nye dramatik må tage springet fra tekst til iscenesættelse, ellers kan den →

Skal der lukkes teatre i København?
WS: Hvis man vil bevare de store institutionsteatre, og der ikke er flere penge end nu, så er man nødt til at skære i kapaciteten, så de resterende kan få flere penge. Men selv hvis man lukkede alle teatre i byen, undtagen ét, ville man opleve, at det og så periodisk ville være tomt. Der er noget, publikum forfærdelig gerne vil se, og noget, de ikke vil se.

KW: Jeg kan godt se, at man er nødt til at samle pengene på nogle færre teatre, i stedet for at alle som nu er ved at gå under, men jeg er samtidig også bange for, at det vil kvæle græsroddernes mulighed for at komme frem, for man ved historisk, hvad det har betydet, at der var noget, der hed Mungopark – at der kom penge, der gjorde, at en Nikolaj Cederholm fik Avenyteatret, og Lars Kaalund fik Østre Gasværk.

Hvilke teatre skal lukkes?
WS: Det kunne jo være Østre Gasværk, for de kan muligvis klare sig selv. Staten skulle så betale huslejen for Østre Gasværk og bruge det til udlejningsscene både til teater og alt muligt andet – shows, osv.

KW: ?

Ville det være idé at lave en åben scene, hvor teatergrupper kunne spille på skift, uden at de var tilknyttet et fast hus?

KW: Det tror jeg ikke på. Jeg tror, teatret skal rodfæstes i et hus, for at det kan danne sin profil. Teatrene skulle gøre mere for at differentiere sig fra hinanden og få deres egen identitet. Det var jo klart en del af Dr. Dantes store succes.

WS: Jeg er ikke utilbøjelig til at tro på et frit hus, men jeg tror ikke, det er noget, man skal forestille sig bliver billigere.

Flere eller færre huse i København?
KW: Hvis jeg frit kunne bestemme, så skulle der være en masse huse med forskellige profiler. Derovre var pakhus 11, og derovre spillede den og den oprørske gruppe.

WS: Jeg synes, der er tilpas mange scener i byen. Der er lige så mange eller flere, end der er i tilsvarende storbyer. Men det betyder ikke, at vi skal være så knyttet til de huse, vi har, at vi ikke kan få nogle andre. Nu får vi jo endelig med det nye skuespilhus et moderne scenenum i København. Her åbner der sig en række muligheder for at lave nyt teater. Det kan så godt være, at det kommer til at gå ud over nogle af de andre scener – men sådan må det være.

BLÅ BOG
Waage Sandø f. 1943, teaterchef v. Det Danske Teater, skuespiller og instruktør. Har ledet forskellige teatre. Bl.a. Svalegangen i Århus fra 1970-75 og Odense Teater fra 1977-85. Har spillet Don Juan, Hjalmar Ekdal, hovedrolle i filmen “Kun en pige”, IP i tv-serien “Rejseholdet” og en række andre roller på film, tv og teater. Ansat på det Kongelige Teater fra 1990.

Waage Sandø i 1970'erne.

ikke udvikle sig. Og det er ikke noget, man alene får den til politisk – der må vi også selv tage et ansvar.

Sandø: Jeg er træt af hele tiden at få at vide, at hvis bare vi gjorde som filmen, så gad folk se vores stykker. Hvad laves der af danske film om året? En 20 stykker, mens der laves omkring 300 forskellige teaterforestillinger. Hvis vi kun lavede 20 forestillinger på de samme budgetter som filmenes, med de samme kroner til markedsføring, ja så ville der da selvfølgelig også være meget mere opmærksomhed om de enkelte stykker. Og mens filmfolkene kan fortælle lige præcis de historier, de vil, og som de tror sælger, ja så er vi i f.eks. Det Danske Teater underlagt en teaterlov, der kræver, at vi spiller et bredt repertoire, der dækker mange genrer og aldre. Og det koster.

Trænger dansk teater til inspiration fra udlandet?

Wiedemann: Ja – dansk teater har en tendens til at lukke sig om sig selv. Der er for få impulser fra udlandet. For lidt import og eksport af teater. Når det var så provokerende for teaterverdenen, at den tyske instruktør Ste-

BLÅ BOG
Katrine Wiedemann, f. 1969, teaterinstruktør. Har instrueret en række teaterstykker, bl.a.: Mordernes Nat (FÅR 302, 1992), Halløj på Indlandsisen (Dr. Dantes Aveny, 1995), Alice i Underverdenen (Edison, 1998), The Black Rider (Betty Nansen Teatret, 1998), Glade Dage (Edison, 2001). Har desuden instrueret spillefilmen “Fruen på Hamre”, 2000.

Katrine Wiedemann i 1990'erne.

fan Bachmann ville lade en mongol spille Ofelia i Det Kongelige Teaters opsætning af Hamlet, så er det jo et klart symptom på de manglende impulser. I mine øjne er det faktisk virkelig gammeldags at ville sætte en mongol til at spille. Jeg mener, at mange flere teaterfolk skulle en tur til udlandet og lære andre teatersprog. Dét ville man virkelig få noget ud af at støtte.

Kasper Gaardsø i 1990'erne.

for de har ikke store indtægter.

Kasper Gaardsø i 1990'erne.

Wiedemann: Hvor kunne det være sjovt, nu hvor vi sidder her, og det hele er så forfærdeligt, hvis man lavede et strukturelt eksperiment i to år. I de år skulle man tage både pengekassen og alle scenerne og lave en helt anden model, hvor et kunstnerisk råd bestemte, hvilke forestillinger der skulle støttes, og hvor de skulle spille. Det ville generere noget presseomtale, og ryste alting lidt. Og så kunne man lave en 60/40-ordning, som filmens, hvor man får 40 % i statsstøtte, hvis man kan skaffe de 60 via private sponsorer. Jeg ved, at sådan noget ikke har meget med virkeligheden at gøre, men hvor kunne det dog være sjovt, nu, hvor det er så smalle tider. Nogle gange er det jo, som om teaterverdenen består af små øer. På hver af dem sidder en teaterdirektor og prøver at regne den ud: hvordan fanden skal vi få folk ind i den her sal? Efter de to eksperimentår kunne man gå tilbage til den gamle model, hvis den var god. Men det kunne jo også være, at man fandt noget i den nye, genererede et publikum, eller hvad ved jeg.

Sandø: Det har jeg svært ved at overskue, det må jeg sige. ■

For første gang får de kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet en fælles uddannelsespolitik. Med bred politisk opbakning har kulturministeren indgået en flerårig aftale, som ud over at give uddannelsesinstitutionerne arbejdsro og sikre økonomiske rammer i en årrække sigter mod at gøre det lettere for de studerende at slå bro mellem drømmen om livet som skabende kunstner og virkeligheden. Uddannelserne skal blive bedre til at matche ikke bare international standard, men også erhvervslivets forventninger. Det faglige niveau blandt både lærere og studerende skal højnes. Og i takt med de små årgange skal antallet af studerende formindskes.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Kasper Gaardsø og Katrine Wiedemann i 1990'erne.

Talenternes TERRITORIUM

Mikala Satiya Rørbech i 1990'erne.

hele ens liv. Det mener også **Stine Barr Prebensen**, der tog afgang fra Kunstakademiet for halvdant år siden.

“Man må spørge sig selv på et ret tidligt stadie, om man kan at leve et fattigere liv end gennemsnitsdanskeren resten af sit liv. Om man er indstillet på at tage rengøringsjob i perioder for at få økonomi- en til at hænge sammen. Sådan nogle vilkår er man nødt til at kunne klare, ellers er det ikke et rigtigt valg for én at blive kunstner.”

Jeppe Worning, der går på Danmarks Designskole, har samme oplevelse: “Hvis man hele tiden søger efter den sikkerhed, man kunne få i et andet job, så har man valgt forkert,” siger han og tilføjer, at det nok også er derfor, det kræver en vis modningstid, før man finder ud af, hvad man vil. “Personligt synes jeg, at størstedelen af det, vi laver på den her skole, det er at finde os selv. Det handler dybest set om at finde frem til sit eget personlige drive, og det er jo ikke noget, man lige kan slå op i en bog.”

MÅLRETTET MOD VIRKELIGHEDEN
Men en ting er engagementet, passion og det personlige drive – noget andet er forestillingen om, hvad man skal bruge uddannelsen til. Og netop de studerendes fremtidsudsigter er emnet mellem linjerne i den nye aftale for de kunstneriske uddannelser. For trods forhåbninger om eksplosiv vækst – særligt i designbranchen – begynder det stigende optag af studerende på uddannelserne op gennem 90'erne at sætte spor i statistikken. Ledighedstal mellem 6 og 60 procent, alt efter om man er

arkitekt eller kunsthåndværker, taler deres eget sprog. Og selv de lave 6 procent for arkitekter holder nok ikke i længden, idet der på grund af de meget store optag i 90'erne er udsigt til 50 procent flere arkitekter på arbejdsmarkedet i løbet af de næste 5-10 år. Det skal man bare ikke lade sig afskrække af, mener **Kasper Villaume**, der er uddannet pianist fra Rytmisk Musik-konservatorium i København.

“Jeg synes, det er noget pjat at sige, at vi skal være mere målrettede. Når man vælger en kunstnerisk uddannelse, er det jo enormt målrettet allerede, simpelt- hen fordi man vælger at dyrke sin egen lille niche.”

Stine: “Man kan jo være målrettet på mange måder. Jeg tror faktisk, jeg ville få klaustrofobi over at skulle være udpræget målrettet og placere mig selv på en bestemt lydte hurtigst muligt. Det er nærmere noget med at målrette sine evner og være åben for at putte dem ind i samfundet på mange forskellige måder, og der tror jeg da, at vi er blevet mere åbne end tidligere generationer, for at man kan udøve sit fag på mange niveauer. F.eks. ved at påtage sig en udsmykningsopgave eller undervise.”

Jeppe: “Det gælder heller ikke kun om at nå frem til et sted, hvor man er sikker på det hele og ved lige nøjagtig, hvad der skal ske fremover. Der skal også være plads til at være i tvivl, mens man går på uddannelsen. Til at begynde med tænkte jeg selv, at det nok var godt, hvis jeg kunne vælge en bestemt retning efter et år. Nu er det omvendt. Jo længere, jeg har gået på skolen, jo flere muligheder føler jeg, åbner sig. Det lyder måske ikke særlig →

FOKUSPUNKTER I FLERÅRSAFТАLE FOR KULTURMINISTERIETS UDDANNELSER

Styrket erhvervsorientering og fleksibilitet

- Der etableres bachelor- og kandidatuddannelser på arkitektskolerne, designskolerne og musikkonservatorierne (såkaldt Bologna-model eller 3+2-ordning).
- Mulighederne for meritoverførsel forbedres – både mellem Kulturministeriets egne uddannelser og mellem disse og andre videregående uddannelser.
- Der indføres meritgivende praktikordninger.
- Mulighederne for etablering af egentlige tværfaglige uddannelsesforløb i samarbejde mellem kunstneriske og f.eks. merkantile videregående uddannelser skal forbedres.

Styrket faglighed

- Der etableres forpligtende samarbejder mellem institutionerne om fagfordeling, uddannelse, kunstnerisk udvikling, forskning, meritoverførsel m.v.
- Der oprettes professorater og ph.d.-uddannelser på designområdet.
- Der etableres nye efter- og videreuddannelsesmuligheder på de fagområder, Kulturministeriets uddannelser dækker.

It-niveau

- It-indsatsen på uddannelserne styrkes via investeringer i tidsvarende it-kompetencer og produktionsudstyr.
- DIEM's aktiviteter integreres på Det Jyske Musikkonservatorium.

Internationalisering

- Den internationale udveksling af studerende skal fremmes.
- Brugen af udenlandske gæsteundervisere udbygges.
- Internationale erfaringer inddrages i udviklingen af uddannelserne.

Læs mere om aftalen på www.kum.dk

Stine Barr Prebensen, 35, Det Kongelige Danske Kunstakademi, fotografi, afgang 2000, nu på statens toårige iværksætterlegat. **Kasper Villaume** (øverst), 28, Rytmask Musikkonservatorium, afgang 1999, nu pianist. **Kasper Gaardsøe** (nederst), 28, Filmskolens instruktørlinje, 2. år.

målrettet, men det var en stor lettelse at nå dertil, at det er ok at have det sådan.”

Stine: “Det værste er heller ikke usikkerheden eller udsigten til, at man måske får en dårlig økonomi. Det værste er, hvis man ikke får muligheden for at kunne udøve sit fag. Det kan godt være, det lyder forkælet, men hvis ikke samfundet kan sikre kunstnerne, hvem kan så? Der er rigtig mange kunstnere, der lever af undervisning og legater, som jeg selv, men de er i den grad ude med sparekniven på folkeoplysningen og ungdomsskoler og alle de steder, hvor uddannede kunstnere ellers har en mulighed for at tjene penge. Så er det jo ikke så mærkeligt, at der er mange kunstnere, som ligger og raller.”

Kasper V bryder ind: “Jeg synes bare slet ikke, den kliche om kunstneren på det kolde loftskammer passer med virkeligheden. Siden jeg blev uddannet i 1999, har jeg godt kunnet leve af det. Og da jeg søgte ind på Rytmask Musikkonservatorium i sin tid, tænkte jeg overhovedet ikke på, om det ville blive noget problem. Jeg var bare så glad for at komme ind, og det eneste, jeg tænkte på, var, at nu skulle jeg spille og blive berømt. Rent faktisk laver jeg også lige præcis det, jeg drømte om, da jeg kom ind på konservatoriet.”

NETVÆRKET ER ALTAFGØRENDE

Kaspers succeshistorie er selvfølgelig ikke enestående, men den er dog heller ikke ligefrem almen. For “survival of the fittest” og rundsave på albuerne gælder også for kunstnere, bekræfter de

studerende omkring bordet. Men det konstante pres for at finde sig selv og være kreativ i en flok af jævnbyrdige talenter overskygger på ingen måde de positive sider ved studiemiljøet. Det er tværtimod de faglige miljø og kontakten til andre medstuderende, som giver mod på fremtiden.

“I de år, jeg har gået på skolen, har den største indflydelsesfaktor nærmest været mine medstuderende. Det er helt vildt inspirerende at opleve det, de andre kan,” fortæller **Mads Bay Møller**, der går på Arkitektskolen i Aarhus.

“Det er bare meget sjældent de største talenter, der er bedst til at sælge sig selv. Det er dem, som har sans for at netværke og dyrke deres kontakter, som kommer ud og får jobbet.”

Det skriver **Mette Harrestrup**, der blev uddannet fra Designskolen i Kolding i 1998, gerne under på:

“Netværket og venskaberne fra skolen betyder utrolig meget, når man skal ud og søge job. Det er dem, man bygger videre på. Derimod undrer jeg mig over, at erhvervslivet ikke går mere aktivt ind i uddannelserne i stedet for at betragte os som nogle små stakkels designere, der skal ud og sælge os selv. De burde stå i kø!! Men det er utroligt få, der har øjnene åbne for den talentmasse, der er.”

NYE SAMARBEJDSPARTNERE

Af den grund skulle man tro, de studerende er begejstrede for udsigten til, at strukturen på de kunstneriske uddannelser bliver ændret efter Bologna-modellen (3+2-ordning), så det fremover bliver nemmere at kombinere med fag som for

FOTO: KIRSTEN BILLE

Jeppe Worning (nederst i midten) 27, Danmarks Designskole, beklædning, 3. år. **Mette Harrestrup** (øverst tv.), 33, Designskolen Kolding, afgang 1998, tidl. institutleder på digitale medier, betalab i DR og underviser, nu freelance. **Sara Fiil** (yderst th.), 29, Vestjysk Musikkonservatorium, klassisk sanger, 4. år. **Mads Bay Møller** (yderst tv), 26, Arkitektskolen i Aarhus, 5.år, bygningskunst afdeling V for eksperimentel arkitektur.

eksempel formidling eller markedsføring fra andre uddannelser.

Mette: “Jeg synes, der er ræson i at diskutere, hvilke kompetencer vi skal have i de kreative fag. I de fleste bekendtgørelser står der for eksempel, at man skal undervises i markedsføring og budgetlægning – og det er jeg i hvert fald ikke blevet, selvom jeg godt kunne have brugt det. Problemet er bare, hvis man vil give os de kompetencer ud fra en idé om at mainstreame kunsten, så vi rigtig kan blive skudt ud af kanonen som børsrådgivere”. **Kasper V:** “På konservatoriet bliver vi faktisk allerede undervist i legatsøgning og i at forhandle pladekontrakter osv., så det er der ikke noget nyt i. Man skal bare huske på, at det primære for os ikke er at sælge et produkt eller os selv. Det primære er at lave kunst.”

Kasper G: “Der er Filmskolen klart anderledes, fordi vi har så tæt kontakt med branchen lige fra begyndelsen. Vi skal jo sende et produkt ud, som mange folk kan lide. Ellers kan det sådan set være lige meget. Vi skal helst alle sammen kunne gå ud og lave Rejseholdet eller Nikolaj og Julie. Hvis vi har en personlig stil derudover, er det bare en ekstra gevinst, for det handler kun om én ting, og det er, om producenterne kan lide det, man laver. Det er ingen på Filmskolen, som siger det

ligeud. Man ved det jo.”

Stine: “I virkeligheden gælder det også for billedkunstnere. Man ved jo godt, at hvis man laver en bestemt type maleri, så sælger det. Der er et spændingsfelt mellem kunsten og økonomien, hvor man kan vælge at gå i den ene eller anden retning.”

Mads: “Det er lidt sjovt, det her, for på Arkitektskolen er det jo nærmest et skældsord, hvis noget er kunst. Der er udgangspunktet altid, at det skal kunne bruges. Ingeniører skal købe idéen, og mennesker skal kunne bygge det, og andre skal kunne bo i det. Hvis vores idéer bliver for særpregede, så mister de værdi i sammenhængen. Skulle han mon ikke hellere komme over på Kunstakademiet, siger man så”.

Mette: “Sådan er det også inden for design. Man skal virkelig passe på, at tingene ikke bliver for meget det ene eller det andet, for så får man at vide, at det ikke duer,” siger Mette, der som en af de få ved bordet er positivt indstillet over for tanken om at øge forskningen og den teoretiske ballast på de kunstneriske uddannelser.

Stine: “Der er øjensynligt en meget større autoritet i samfundet forbundet ved at være teoretiker end praktiker. Alligevel synes jeg, det er vigtigt at holde

fast i, at vi kunstuddannede primært skal være praktikere. Hvis de skræker ned i det, ender vi med, at der kun findes mennesker, der ved en masse, men ingen som kan skabe selv”

Kasper V: “Forskellen på os og universitetet jo netop, at de teoretiserer og formidler, mens vi beskæftiger os med stof-fet. Det er værd at holde sig for øje.”

Sara: “Politikernes ambitioner på vores vegne er også i modstrid med den oplevelse, jeg selv har haft på konservatoriet. Man har fornemmelsen af, at de skræker ned hele tiden, og hvis man står og skal vælge, om man vil undervises i pr og markedsføring eller have timer i sit hovedfag, så er det jo klart, hvad man vælger. Jeg tror, de fleste musikere sætter deres instrument over alt andet.”

Mads: “Jeg ser nu frem til, at arkitektuddannelsen får en bachelorgrad. Jeg oplever et utroligt behov for, at nogen går ud og iagttager og beskriver arkitektur – og det gør man slet ikke på Arkitektskolen. Jeg tror også, vi kunne have gavn af mere interaktion med andre uddannelser. Både universitetet og de andre kunstneriske uddannelser.”

I de kommende måneder skal uddannelserne under Kulturministeriet forhandle deres resultatkontrakter på plads. ■

DOPING DUEL

PROFESSOR **BENGT SALTIN** OG IDRÆTSFORSKER **VERNER MØLLER** DUELLEREDE I NOVEMBER VIA E-MAIL OM DOPING I IDRÆTTENS VERDEN. DET BLEV TIL EN DEBAT OM BEVISER VERSUS INDICIER OG OM OVERVÅGNING, SPORTENS ETIK OG MEDICINALINDUSTRIENS ROLLE.

28

BLÅ BOG
Bengt Saltin, f. 1935, professor, centerleder på Rigshospitalet, medicinsk eksamen fra Karolinska Institutet i Stockholm 1962, docent og professor sm. st. 1965-73, medl. af Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab 1984. Har skrevet flere hundrede videnskabelige artikler, og er tildelt flere priser, herunder Novo Nordisk Prisen 1999.

BLÅ BOG
Verner Møller, f. 1962, cand.mag. i dansk og idræt, ph.d. i sundhedsvidenskab fra Syddansk Universitet, lektor ved Institut for Idræt og Biomekanik sm. st. Har bl.a. udgivet debatbøgerne Dopingdjævlen (1999) og Sportens førende skønhed: En antologi om sport og æstetik (2002). Tidl. wing på det danske håndboldlandshold.

FOTO: LARS SKÅNING / POLIFOTO

blodet. Hvis et individs normalværdier er registreret i en database, så er det lettere at afsløre et EPO-misbrug.

En database af denne karakter forudsætter selvfølgelig, at kun udvalgte personer har adgang til informationerne, dvs. den aktive og den person, der har det overordnede ansvar for dopingkontrollen. Det er frivilligt at indmelde sig i en idrætsforening, og frivilligt at stille op i en idrætskonkurrence, men man skal følge foreningens regelsæt. Hvis et medlem vil ændre reglerne i en idrætsforening, så har idrætsbevægelsen en fast procedure for, hvordan det kan ske. Det demokratiske retssamfunds grundregler følges således helt og holdent.

Med venlig hilsen *Bengt Saltin*

Kære Bengt Saltin
Jeg tror, vi er enige om, at i den ideelle sportsverden fandtes doping ikke, og det synspunkt deler vi øjensynligt med mange sportsfolk. Men det er forkert at slutte, som du gør, at fordi "sammenslutningen af OL-aktive" har bragt et "Athlete's Passport" i forslag, så er alle atleter enige om, at doping bør bekæmpes. Det er jo netop, fordi mange af de næstbedste ikke er enige i, at doping er af det onde, at der overhovedet er et dopingproblem. Men ved at påstå, at atleterne samlet bakker op om en hård kurs mod doping, kan man få den forstærkede overvågning og kontrol til at synes acceptabel. En ting er, at jeg som demokrat og humanist – og opdraget med idealet om frihed under ansvar – har svært ved at acceptere enhver form for systematisk overvågning. En anden ting er, at forslaget om at gå fra beviser til indicier på baggrund af registreringer af atleternes biologiske data ikke løser, men tværtimod komplicerer og muligvis forværrer dopingproblemet. Det eksempel, du gav på konferencen, hvor du viste en markant forskel mellem det naturlige og det kunstige EPOs proteinbånd, var meget overbevisende.

ANTIDOPING PÅ VERDENSPLAN

Siden etableringen af **WADA** (World Anti Doping Agency) i 1999 har dets overordnede mål været at lave et fælles internationalt regelsæt til bekæmpelsen af doping – et såkaldt kodeks. Kodekset skal give universelle rammer for bl.a. straffe, sanktioner, testprocedurer m.m., altså ensrette og forenkle et kontroversielt område. Det konkrete arbejde med at udarbejde et fælles kodeks har nu været undervejs i godt et år, og lige nu arbejdes der på at få et udkast gjort færdigt, som kan vedtages på WADAs verdenskongres i København til marts 2003, hvor Kulturministeriet sammen med Danmarks Idræts-Forbund er vært. Kulturminister Brian Mikkelsen indtrådte i september måned i WADAs eksekutivkomite, der er organisationens besluttende myndighed, som repræs-entant for alle europæiske regeringer.

Det kunne jeg godt forledes til at tage som et bevis. Men der er vel ingen garantier for, at der ikke med tiden vil udvikles produkter, som ligger meget nærmere atletens naturlige profil. Bloddoping eller kloning på baggrund af atletens eget EPO-hormon vil vel ikke resultere i anderledes udseende proteinbånd? Der kan derfor være grund til at frygte, at idéen om et "Athlete's Passport" driver dopingproblemet ud i nye ekstremer.

Med venlig hilsen *Verner Møller*

Kære Verner Møller
Først lidt om de aktives opbakning omkring en "ren" eliteidræt. I dag er det mindst 95 % af de aktive, som ikke kun bakker op – men som også aktivt arbejder for en forstærket dopingkontrol. Uheldigvis har de dog ikke valgt at gøre det, som ville være mest effektivt: at nægte at stille op til start, hvis andre i startfeltet er dopede. Hvad angår urin-EPO-testen, så ved jeg ikke, om man kan forestille sig en mere kompliceret test end den i et fremtidigt scenario. Et "Athlete's Passport" kræver en hel del administrativt arbejde og logistiske problemer, men biologisk og teknisk omfatter testningen kun rutinetest, som udføres på alverdens hospitaler i millionvis hver dag. Fortolkningsproblemerne kan nok heller ikke blive større, end de er ved tvivlsomme urin-EPO-tester. Den alternative vej er holdningspåvirkning og en ændret kultur, hvad angår brug af doping. Du, som har en humanistisk baggrund, kan nok give et bud på, hvorvidt holdningen i disse miljøer (fodbold, ishockey etc.) kan ændres – til hjælp for de aktive selv, klubben og sporten.

Med venlig hilsen *Bengt Saltin*

Kære Bengt Saltin
Jeg ville ønske, jeg kunne tro det, når du skriver, at 95 % af de aktive eliteidrætsudøvere arbejder for en forstærket dopingkontrol. Det ville være et godt sted at forankre håbet om en dopingfri sport. Men det kan jeg ikke. I det lys ligner atleternes antidopingholdninger meget godt rockernes erklærede afstandtagen fra vold. Derfor undrer det mig heller ikke, at atleterne ikke kan blive enige om kollektivt at nægte at konkurrere med tidligere dopingdømte. Hvad er der da at gøre? Oplysning, og holdningspåvirkning, som du foreslår, synes jeg godt om. Atleterne bør gøres bekendt med de risici, de løber. Det vil fratage nogen fristelsen, men desværre nok ikke alle. Det grundlæggende problem er vel egentlig sportens drivkraft: viljen til sejr. Eller rettere: denne drivkraft i en verden, hvor der findes effektive præstationsfremmende medikamenter. En effektiv dopingbekæmpelse bør tage højde for det, hvilket forudsætter, at fokus flyttes fra ensidig kontrol af atleterne til kontrol med medicinalindustrien. Er det f.eks. ikke muligt at stille krav om, at lægemidler for at opnå godkendelse skal tilføjes en biologisk inaktiv markør, som gør produktet muligt at detektere i en simpel urintest? Det forekommer mig i hvert fald barokt, når jeg hører den italienske dopingekspert Sandro Donati hævde, at det f.eks. er under fem procent af den EPO, der produceres i verden, der købes til sygdomsbehandling.

Med venlig hilsen *Verner Møller*

Kære Verner Møller
Når jeg nævner, at 95 % af de aktive arbejder for en forstærket dopingkontrol, bunder det i den entydige statistik over positive kontroller. Din skepsis over for antallet af aktive, der doper sig, forbavser mig derfor. Og at næsten alt det EPO, der produceres, skulle gå til idrætten, er en umulighed. I dag er det ikke kun nyrepatienter, som får EPO, men også andre patientgrupper, som f.eks. patienter med forskellige cancerformer. Kravet til lægemiddelindustrien om at "mærke" de stoffer, der står på dopinglisten, bliver ofte stillet. Der kan tales både for og imod. For mig er en vigtigere og mere nærliggende problematik imidlertid, i hvilken udstrækning de aktive "afstår" fra at anvende præstationsfremmende midler. Er det, fordi de er i "samklang" med idrættens etik, eller skyldes det, at de er bange for de risici, der er knyttet til et dopingmisbrug – eller måske er de bange for at blive opdaget? Det er et vigtigt spørgsmål at få svar på, hvis antidopingarbejdet skal være hensigtsmæssigt og ressourcerne udnyttes optimalt. Har du et bud?

Med venlig hilsen *Bengt Saltin*

Kære Bengt Saltin
Hvor mange aktive, der doper sig, har jeg ingen anelse om. Og det er ikke noget, jeg har forholdt mig til i denne disput. Det foregår jo i det skjulte. Min skepsis går udelukkende på troværdigheden af udsagnet: "at 95 % af de aktive arbejder for en forstærket dopingkontrol". Hvis der virkelig findes entydig videnskabelig dokumentation herfor, begriber jeg ikke, at det har kunnet gå min næse forbi. Men, jeg lader mig naturligvis overbevise, hvis du kan tilvejebringe dokumentation. Når jeg mener, at et effektivt antidopingarbejde må begynde at beskæftige sig med ondets rod: medicinalindustrien, skyldes det, at jeg ikke har nogen fidus til idéen om en sportens etik. At en sådan skulle findes, er der i hvert fald ikke belæg for. Tværtimod modsiges den idé gang på gang i sportens praksis.

Med venlig hilsen *Verner Møller*

Kære Verner Møller
Ja, der er tydeligvis noget om doping, der er gået din næse forbi. Det er korrekt, at doping i en eller anden form har fulgt idrætten fra historisk tid, men omfanget er blevet reduceret dramatisk i de seneste år. Ikke mindst inden for cykelsporten, dele af atletikken og i langrend. Det er en kendsgerning! Dit synspunkt om at medicinalindustrien har ansvaret for, at doping har været og fortsat er et problem for idrætten, deler jeg ikke. Ansvaret ligger hos den aktive, hans/hendes læger/trænere/ledere samt hos idrættens øverste ledelse. At etikken ikke overholdes i enkelte tilfælde i idrættens forskellige led, betyder ikke, at sporten er uden etik, ligesom det danske samfund ikke er udemokratisk, fordi der findes nogle enkelte anarkistiske grupper. Der er heller ikke tale om manglende etik, fordi en enkelt person forbyder sig mod et vedtaget regelsæt. Grov generalisering giver ikke en meningsfuld debat!

Med venlig hilsen *Bengt Saltin*

THERE IS NO SUCH THING AS A FREE LUNCH

...så man skal tænke sig grundigt om, før man gør sine kunstneriske aktiviteter afhængige af statsstøtte eller sponsorering. Man skulle nødtigt bringe sig selv i en situation, hvor giverne får magt nok til at kunne trække stikket ud og stoppe ens arbejde.

30 **AL DEN DEJLIGE KREATIVITET** Danmark er proppet til randen med kunst og kunstnere. Alligevel synes alle at være optaget af finde ud af, hvordan man kan få finansieret og sponsoreret endnu mere af den slags. Det skyldes bl.a., at fremtiden for Danmarks erhvervsliv efter sigende ikke mere alene kan baseres på avanceret ingeniørkunst og it. Det vil de nemlig gerne tage sig i lande som Indien og Kina. Vi skal føre os frem på at producere historier, dvs. det ekstra, som forvandler en vare til en fortælling. Det ekstra, som forvandler en løbesko til et symbol for en måde at leve sit liv på. Kunst kan blive en enorm god forretning for Danmark, hvis erhvervslivet kan låne lidt af de følsomme skaberes magiske evner. Al den dejlige kreativitet, lige fra granitskulpturerne foran lokalbibliotekerne til de kreative kunstneriske indslag i hverdagen på svineslagterierne, er en del af fortællingen om Danmarks fremtid som kreativ nation. Men hvad nu, hvis man opfatter

det at spekulere over og producere kunst som et personligt erkendelsesprojekt. Som noget, der ikke handler om at være kreativ, følsom og event-orienteret, men om at prøve at forstå, hvorfor ting er smukke, og hvordan kunst og eksistens i det hele taget fungerer. Er det så ikke klogest at holde sig hjemme fra den fest?

STATSSTØTTEN OG KUNSTNERENS FRIHED

Statens penge er ikke vores allesammens. Magten over statens finanser har de, der kan skaffe sig et flertal i Folketinget for deres dispositioner. Der er selvfølgelig grænser for, hvad politikere kan gøre med pengene (det er f.eks. i de fleste tilfælde forbudt at putte pengene i egen lomme), men inden for de grænser er der principielt et ret frit råderum. Pengene er et af de bedste redskaber for udøvelse af den magt, magthaverne har. Så når de giver dem ud, er det også altid for at udøve magt over modtagerne. Det gælder f.eks. pengene til

skolesystemet, pengene til sundhedsvæsenet og pengene til militæret. Og det gælder pengene til kunsten. Finansloven giver kulturministeren en magt til at støtte eller ikke støtte kunst. Og den magt er han i sin gode ret til at udøve. Hvis han ellers har et flertal i Folketinget bag sig. Meningen er jo, at han skal gøre det ved kunsten og kulturen, som han har lovet sine vælgere. Det er indlysende, at det er i magthavernes interesse at støtte kunsten. I et samfund uden censur er kunststøtte stort set det eneste redskab, man har til at regulere kunsten med. Og det er derfor også indlysende, at man som fri kunstner skal tænke sig grundigt om, før man baserer sin kunstneriske aktivitet på statsfinanserne. Ja, man skal selvfølgelig høfligt tage imod de gaver, staten finder på at uddele, og man kan også sagtens høfligt bede staten om (flere) penge. Men man skal ikke basere sin virksomhed på dem. Man må aldrig bringe sig

selv i en situation, hvor det er muligt for magthaverne at trække stikket ud og stoppe ens aktiviteter. Eller en situation, hvor man føler sig fristet til at justere sit arbejde, så det passer til den aktuelle kulturpolitik.

BLAND STATEN UDEN OM

Det er svært at undgå at blive afhængig af andre, når man laver kunst. Men man skal vælge de personer, man danner relationer med, med stor omhu. Og man skal passe på med at prøve at blive gode venner med institutter og aktieselskaber og stater. De bedste relationer opnår man med personer og grupper, man er nogenlunde ligeværdig med. Hvis man f.eks. laver musik, må man prøve at finde eller skabe et netværk, hvor man kan udveksle musik på lige vilkår med de andre aktører. De bedste netværk er efter min mening dem, hvor ingen har væsentlig mere magt end andre, og hvor udvekslingen af tanker og kunst foregår frem og tilbage mellem de enkelte aktører i netværket.

BLÅ BOG Anders Remmer, musiker og komponist. Er del af projektet System, der i år udgav den anmelderroste CD "System". Har siden technoen kom til Danmark i starten af 90'erne spillet en central rolle på den danske electronica-scene. Bl.a. har han sammen med gruppen Future 3, der ydermere består af Thomas Knak og Jesper Skaaning, udgivet fire internationalt anerkendte plader i årene 1994-2001. På hjemmesiden www.systemf3.com kan man gratis downloade forskellige af gruppens numre. Var tidligere en del af gruppen How Do I, som udgav fire plader i årene 1988-94. Anders Remmer er 38 år og cand.mag. i dansk og matematik.

Så det siger sig selv, at staten aldrig vil kunne blandes ind i den slags. Hvis netværket dannes på initiativ fra staten eller støttes af staten, er det dømt til at blive skævt og ulige.

OVERTAG PRODUKTIONSMIDLERNES

Jeg komponerer elektronisk musik på min computer i mit lille hjemmestudie og udsender det på små danske og udenlandske pladeselskaber. Jeg kan ikke leve af at sælge den type musik, jeg laver, og derfor har jeg et almindeligt job ved siden af. Det giver mig frihed til at producere præcis, hvad der passer mig. Tager det pludselig lang tid at lave et stykke musik færdigt, gør det ikke noget rent økonomisk, for jeg skal ikke leve af de penge, musikken indbringer. Produktionen af min musik foregår udelukkende på udstyr, jeg selv ejer, så jeg er stort set ikke afhængig af kapital udefra for at kunne realisere mine projekter. Og distributionen af musikken foregår via et "fladt" netværk af små pladeselskaber og pladefor-

retninger fordelt over en god del af kloden. Oprindeligt var jeg trommeslager i et rockband, og her oplevede jeg det som et stort problem, at vi var meget afhængige af, at et pladeselskab investerede penge i vores produktion. Hver gang vi skrev kontrakt med et nyt selskab, blev vores kunstneriske fremtid lagt fuldstændigt i deres hænder. Alle vores aktiviteter afhang af deres penge. Det var meget ubehageligt og helt i strid med den grundlæggende oplevelse af frihed, som det at lave musik er bygget på. Derfor har jeg siden arbejdet på at blive uafhængig af andres penge i min musikproduktion. Og det gør man f.eks. ved at prøve at komme til at eje produktionsmidlerne (alle maskinerne) selv. I mit tilfælde er vejen til uafhængighed gået via computerteknologien, som har været så venlig at udvikle sig rivende i de år, jeg har lavet musik. Lige for tiden kan jeg faktisk have hele

mit studie i en lap top-computer. Så jeg kan sagtens være glad.

UAFHÆNGIGHED

Jeg kan sagtens være glad, for jeg behøver kun en computer for at producere min musik. Andre kunstnere kan jo befinde sig i situationer, hvor deres produktion helt grundlæggende er afhængig af andres penge. Men min pointe er nu alligevel mere generel. Hvis man oplever, at den kunst, man udfører, er lukningstruet, fordi staten (eller svineslagteriet) ikke vil mere, skulle man måske overveje, om man kan ændre på de vilkår, hvorunder man skaber sin kunst. Om man måske alene eller sammen med andre kan overtage kontrollen med produktion og distribution og skabe en situation, hvor man er mindre afhængig af magtens penge. Ikke fordi man ikke har fortjent støtte fra staten, men fordi man ikke har fortjent at være afhængig af noget så utilregneligt og sagen uvedkommende som en finanslov. ■

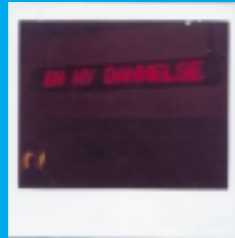
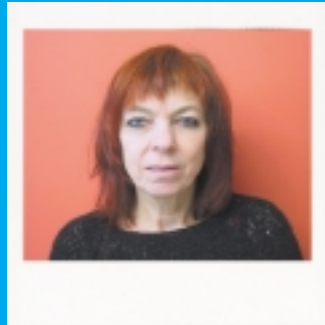

“Det er indlysende, at det er i magthavernes interesse at støtte kunsten. I et samfund uden censur er kunststøtte stort set det eneste redskab, man har til at regulere kunsten med. Og det er derfor også indlysende, at man som fri kunstner skal tænke sig grundigt om, før man baserer sin kunstneriske aktivitet på statsfinanserne.”

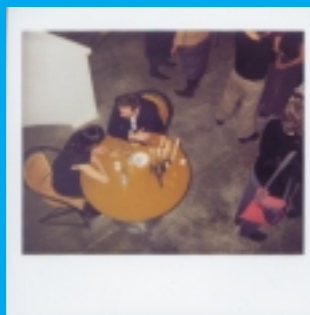
FOTO: ANDREAS JOHNSEN

KULTURPOLITISK

KOMMENTAR

Kirsten Dehholm er billedkunstner, instruktør og kunstnerisk leder af performanceteatret Hotel Pro Forma. Skaber arkitektoniske forestillinger og udstillinger som en sanselig undersøgelse af verden, f.eks. Operation: Orfeo, Monkey Business Class, Site Seeing Zoom og *jesus_c_odd_size*. Har modtaget mange priser, bl.a. Eckersbergmedaljen, Nykredits Arkitekturpris og Statens Kunstfonds livsvarige ydelse.

Dannelse. Findes det i dag? Ja. Men hvad er det, og hvorfor er det atter kommet på dagsordenen, efter at have været gemt og glemt i al den tid, vi har brugt på at opfylde vore ønsker om et liv i velfærdens materielle overflødhedshorn. Bægeret er fyldt. Nu kan vi begynde at tømme det, drikke os fulde i dumhedens hellige navn. Det er fint at være dum, hedder det i dag – bare du er underholdende. Det er fint at være dannet, hedder det i morgen – bare du stadig er underholdende. Fint skal det være. Hvis det så bare var ordentligt fint, hvis man bare tog konsekvensen. Når man giver en gave, så giv den ordentligt. Ikke noget med samtidig at ville lege arkitekt, når man nu er skibsreder. Det er udannet. Ligesom det er udannet ikke at ville lytte til de mennesker, der faktisk ved noget, dem, der har brugt mange år på at tilegne sig viden, at dygtiggøre sig i deres fag. Dannelse er på vej ind i varmen igen, fordi den danske indstilling, der benævner ethvert forsøg på tænkende virksomhed elitær og kedsommelig, ganske enkelt har scoret for mange selvmål i sin egen roterende, danske virkelighed. Verden udenom er vokset over hovedet på det forkælede, lille land, hvor menne-

skene fødes som klon af mig og mig og fodres af lystprincippet. Men det ser ud til, at "jeg gør kun, hvad jeg har lyst til"-princippet nu er blevet så tungt, at det er begyndt at trille ned ad bakke, godt hjulpet af sin egen vægt og af spredte tilråb fra sidelinjen, hvor flere og flere har taget opstilling, har taget stilling. Selv de dannede tager nu bladet fra munden og begynder at tale så højt, de kan, uden at miste deres værdighed og integritet. At være højtråbende er jo ellers ikke dannet, men nu må alle midler tages i brug for at fortælle om det, der er dannelsens grundvilkår: at være på vej til et ordentligt menneske, at gøre en forskel. "Det er klart, at det kan give ubehag, når man konfronteres med noget, man ikke ved. Men man behøver jo ikke at overgive sig til sin ulyst. Man kunne i stedet tage sig sammen," siger Frederik Stjernfelt. Dannelse er simpelthen et godt tilbud i nutidens samfund, hvor det nye, det sjove, det virkelig spændende er at udvikle sig og bidrage til et samfund og en verden, der tænker sig om, til at stoppe lidt op, til at se sig omkring, til at tage hensyn, til at tage nye og gamle former op, der kalder på tvivl i stedet for den skrædsikkerhed, som sælger bedst.

Til at åbne sig for det, der er det virkelig nye, og ikke kun det nye, der kan genkendes. At være en del af noget større, det er dannelse – også i dag. Men det kræver både handling, refleksion og viden. Der er mange veje, men ingen genveje på dannelsens landkort.

Billederne er fra Hotel Pro Formas seneste forestilling, *Calling Clavigo*, der sætter begrebet dannelse på scenen. Forskellige emner tages op i en samtale mellem to nye gæster hver aften, f.eks. magt og dannelse, tab og dannelse, køn og dannelse, kunst og dannelse, tvivl og dannelse. Tanken og sansen, det styrede og det ikke-styrede følges ad i forestillingen. En bog med titlen *OmDannelse* fortsætter med yderligere elleve samtaler, der fortæller om flere former for dannelse. ■

Kulturkontakten giver i hvert nummer en kort status på en række af de projekter, ministeriet arbejder med: Hvad er der sket, og hvad vil der ske i den kommende tid. Der findes uddybende information om hvert projekt på ministeriets hjemmeside.

NY FILMAFTALE

Regeringen har indgået ny fireårsaftale for dansk film med opbakning fra alle Folketingets partier undtagen Enhedslisten. Aftalen skal begunstige rammerne for fortsat succes for dansk film – blandt andet ved at sikre flere penge til filmproduktion, mere fleksible støtteordninger og en ny talentpulje til gavn for bl.a. unge og nyuddannede instruktører. Sammen med mediaaftalen tilfører filmaftalen 200 mio. kr. ekstra over de næste fire år i forhold til den tidligere aftaleperiode. Dermed får dansk film knap 1,8 mia. kroner i perioden 2003-2006.

UDDANNELSER

Regeringen har med opbakning fra alle Folketingets partier indgået den første flerårsaftale nogensinde for Kulturministeriets uddannelser. Uddannelsesaftalen er fireårig og omfatter Kulturministeriets 18 uddannelser. I aftalen får skolerne tilbageført de hidtidige besparelser på 170 mio. kr. samt tilført nye midler på 95 mio. kr. Det samlede beløb på ca. 265 mio. kr. skal gå til at styrke det faglige niveau, designforskningen samt erhvervsorienteringen på uddannelserne.

NY FLERÅRSAFTALE OM BIBLIOTEKSAFGIFTEN

Alle Folketingets partier undtagen Enhedslisten har sammen med regeringen indgået en ny flerårsaftale om uddelingen af biblioteksafgift til danske forfattere. Aftalen sigter mod faste rammer om biblioteksafgiften de næste fire år samt flere penge til især de skønlitterære forfattere. Aftalen baseres bl.a. på anbefalingerne fra en særlig arbejdsgruppe med repræsentanter fra de to forfatterforeninger. Samlet tilføres 45 mio. kr. til området i perioden 2004-2006. De penge skal gå til en

særlig litteraturpulje, der bl.a. skal bruges til prøveoversættelser af dansk litteratur samt til at øge støtten til skønlitterære forfattere med godt 25 procent. Derudover lægger aftalen bl.a. op til skærpelse af beløbsgrænserne for udbetaling af biblioteksafgift.

NETVÆRK FOR BØRNEKULTUR

Pr. 1. januar 2003 bliver der etableret et særligt netværk, der skal koordinere den samlede indsats i forhold til børn. Netværket vil bestå af det kommende nye Kunstråd, Kulturarvsstyrelsen, Biblioteksstyrelsen og Filminstituttet. Netværket skal årligt vurdere børnekulturens udvikling og komme med indstilling til ministeren om behov for særlige indsatser. Kulturrådet for Børn fortsætter sit virke frem til sommeren 2003.

ARKIVLOVEN - FORSLAG TIL NY ARKIVLOV

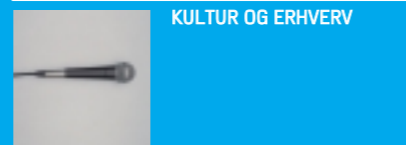
Regeringen har fremsat et forslag til ny arkivlov. Hovedformålet er at skabe den størst mulige åbenhed i statens arkiver. Et vigtigt led i bestræbelsen herpå er en nedsettelse af fristerne for, hvornår arkivalierne skal være tilgængelige. Eksempelvis sættes den almindelige tilgængelighedsfrist ned fra de nuværende 30 år til 20 år. Samtidig foreslås den særlige frist på 80 år, som i dag gælder for oplysninger om enkeltpersoners private forhold, nedsat til 75 år.

NY STRUKTUR FOR KUNSTSTØTTEN OG DEN INTERNATIONALE UDVEKSLING

Regeringen har indgået en aftale med alle Folketingets partier om etableringen af et nyt Kunstråd samt helt nye rammer for uddelingen af kunststøtte og den internationale kulturudveksling. Det nye kunstråd vil erstatte 11 råd, nævn og centre på området. I forbindelse med aftalen er der over de

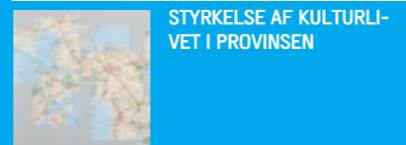
næste tre år afsat 120 mio. kr. til området – og særligt til talentudvikling inden for musik, litteratur og tværgående kunst.

KULTUR OG ERHVERV

Kulturministeren og økonomi- og erhvervsministeren har startet et nyt kultur- og erhvervspolitisk projekt med arbejdstitlen "Danmark i Kultur- og Oplevelsesøkonomien".

Projektet skal kulegrave krydsfeltet mellem kultur- og erhvervsliv og vilkårene for kulturerhvervene samt komme med forslag til nye initiativer, f.eks. til fjernelse af barrierer for samspillet. Undersøgelsen gælder bl.a. arkitektur og design, indholdsproduktion til nye digitale medier, samspil mellem kulturinstitutioner og erhvervsliv samt sport og erhverv. Arbejdsgruppen skal inddrage erfaringer og ekspertise og komme med et udspil sommer 2003.

STYRKELSE AF KULTURLIVET I PROVINSEN

Regeringen har afsat 80 mio. kr. over de næste fire år til en særlig provinspulje til kulturelle aktiviteter i provinsen. Formålet med puljen er at støtte markante projekter af høj kunstnerisk og/eller kulturel kvalitet samt at markere mangfoldigheden i dansk kultur også uden for hovedstaden. Se www.kum.dk om de nærmere retningslinjer for provinspuljen.

ÆNDRING AF LOV OM OPHAVSRET

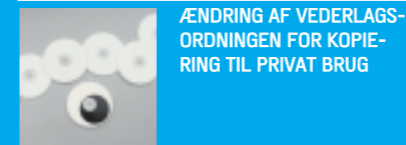
Regeringen har fremsat forslag til ændring af ophavsretsloven. EU-direktivet om ophavsretten i informationssamfundet (infosocdirektivet) skal gennemføres. Efter afsluttet høring i begyndelsen af september fremsatte kulturministeren lovforslag den 2. oktober (L 19). Der var førstebehandling i Folketinget den 23.

oktober. Lovforslaget skal gennemføres senest den 22. december.

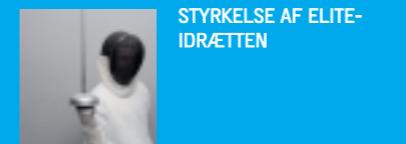
UDREDNING OM BEVARING AF KULTURARVEN

Kulturministeren har nedsat to udvalg, som skal undersøge bevaringstilstanden af kulturarven i Danmark. Arbejdet skal munde ud i to udredninger om henholdsvis bevaringstilstanden i de fysiske samlinger og bevaringstilstanden af den digitale kulturarv for eftertiden. Udredningerne skal være færdige ved årsskiftet.

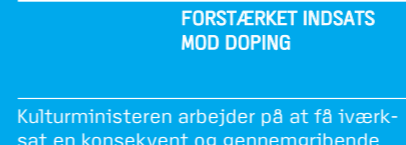
ÆNDRING AF VEDERLAGSORDNINGEN FOR KOPIERING TIL PRIVAT BRUG

Den nuværende vederlagsordning skal tilpasses den digitale tidsalder. Der er i øjeblikket en moderække i gang, der skal munde ud i en rapport til ministeren. Moderækken er endnu ikke afsluttet.

STYRKELSE AF ELITEIDRÆTTEN

Eliteidrætsloven skal revideres. Kulturministeren har nedsat en arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til hvordan. Arbejdsgruppen har amtsborgmester Carl Holst som formand og repræsentanter fra de relevante idrætsorganisationer samt fra de aktive idrætsudøvere. Forslag til revideret eliteidrætslov fremsættes efteråret 2003.

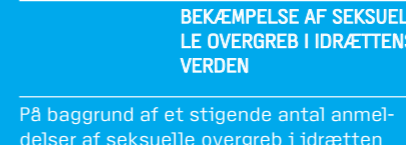
FORSTÆRKET INDSATS MOD DOPING

Kulturministeren arbejder på at få iværksat en konsekvent og gennemgribende antidopingpolitik på internationalt niveau. 21.-22. november var der uformelt EU-sportsministermøde i Århus – bl.a. med doping på dagsordenen. Og 3.-5. marts 2003 gennemføres i København den hidtil største internationale kongres om bekæmpelse af doping. På kongressen forventer kulturministeren at opnå tilslutning til en verdensomspændende regeringsaftale om fælles retningslinjer for dopingindsatsen på globalt plan.

LETTELSE FOR DET FRIVILLIGE FORENINGSLIV

Med henblik på at lette vilkårene for de frivillige idrætsforeninger er der nedsat et "tæskehold", som skal bidrage til at fjerne unødvendige administrative barrierer. Udvalget har præciseret og prioriteret forslag, der fjerner eller smidiggør love, regler og procedurer. Det går nu over til at overvåge gennemførelsen af de forslag, der prioriteres politisk.

BEKÆMPELSE AF SEKSUELLE OVERGREB I IDRÆTTENS VERDEN

På baggrund af et stigende antal anmeldelser af seksuelle overgreb i idrætten er der i samarbejde med idrættens organisationer iværksat en række initiativer til forebyggelse heraf. Dels en undersøgelse af omfanget og karakteren af overgreb, dels en øget indsats i form af oplysning og debatvirksomhed. Idrætsforeninger opfordres til at indføre kontrol med frivilliges straffeattest. Som opfølgning på undersøgelsen, der offentliggøres primo december, afholder Kulturministeriet i samarbejde med idrætsorganisationerne en konference om emnet den 11. januar 2003.

MEDIAAFTALEN 2002-2006 IMPLEMENTERES

I forsommeren blev der mellem rsegeringen og Dansk Folkeparti indgået ny mediaaftale for de elektroniske medier i Danmark. Aftalen lægger aftalen op til:

- modernisering af DR
- omdannelse af TV 2 med henblik på privatisering
- etableringen af flere landsdækkende radiokanaler
- liberalisering af reklamereglerne
- markant styrkelse af forholdene for lokal-tv og lokalradioer.

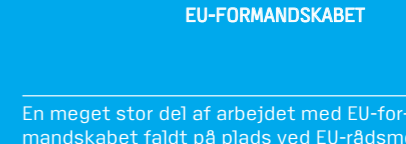
Den endelige mediaaftale blev indgået med Dansk Folkeparti. Lovforslaget er netop blevet fremsat. Og der er sat gang i det videre arbejde med bl.a. etableringen af nye radiokanaler og den fremtidige platform for jordbaseret digitalt tv.

BEDRE SKATTEFORHOLD FOR KUNST OG KUNSTNERE

Der er vedtaget en lovændring, som giver virksomheder fradrag for deres kunstkøb samt indfører skattefrihed for hæderspriser til kunstnere. Ifølge Skatteministeriets beregninger vil den udvidede afskrivningsret udgøre en omsætningsfremgang på ca. 125 mio. kr. i 2002 og ca. 100 mio. kr. om året i de kommende år. Det svarer til en fremgang på ca. 50 % af den samlede billedkunstneriske omsætning.

Samtidig er der fremsat forslag til en såkaldt indkomstudligningsordning, der giver særligt billedkunstnere og forfattere bedre skatteforhold. Lovforslaget vurderes at være til gavn for godt 2500 forfattere og skabende kunstnere.

EU-FORMANDSKABET

En meget stor del af arbejdet med EU-formandskabet faldt på plads ved EU-rådsmøde på kulturområdet i Bruxelles 11. nov. 2002

På mødet blev der vedtaget en resolution om kunstneres mobilitet i Europa. Resolutionen lægger op til en undersøgelse af, om der i praksis er hindringer for den fri bevægelighed for personer og værker inden for kulturområdet. Efter undersøgelsen skal det overvejes, om og hvordan de eventuelle hindringer kan lettes eller fjernes helt.

Samtidig vedtog Rådet en resolution om interaktivt medieindhold i Europa. Resolutionen skal sætte fokus på interaktive mediers betydning – og på vigtigheden af, at den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa kommer til udtryk i fremtidens interaktive medieblade. Resolutionen opfordrer bl.a. medlemsstaterne og Kommissionen til:

- at overveje, hvordan interaktivt indhold kan anvendes til at fremme og formidle Europas kulturelle og sproglige mangfoldighed
- at redegøre for, om der på basis af nationale erfaringer og indsatser er behov for initiativer til udveksling af god praksis med hensyn til interaktivt indholds kulturelle, økonomiske og sociale dimension

Du kan læse mere om tidligere, igangværende og fremtidige aktiviteter på Kulturministeriets hjemmeside.

POLITIKEREN OG STANGSPRINGEREN

Et nyt udvalg skal forberede en revision af eliteidrætsloven, som går tilbage til 1984. Udvalget består af syv personer, hvoraf vi har valgt at stille to af medlemmerne – en politiker og en stangspringer – et par spørgsmål. I kommissoriet for arbejdsgruppen hedder det bl.a., at den skal foretage en grundig analyse af eliteidrættens nationale og internationale udvikling, herunder "en afklaring af samfundets ansvar i forhold til eliteidrætten". Arbejdsgruppen forventes at afgive rapport til ministeren sommeren 2003.

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

Marie Bagger Bohn, f. 1972, cand.med. fra Aarhus Universitet 2002, olympisk stangspringer, medl. af Dansk Atletik Forbund.

FOTO: POLIFOTO

Hvad får dig til at medvirke i et politisk udvalg?

"Jeg må indrømme, at politik aldrig rigtig har haft min store interesse. Men da muligheden for at deltage i det ny udvalg dukkede op, tænkte jeg, at mine konkrete erfaringer måske ville kunne komme udvalgsarbejdet til gode. Og nu sidder jeg der, hvor jeg kan være med til at gøre opmærksom på nogle problemer. Jeg kan være med til at foreslå forbedringer. Og forhåbentlig sætte mit fingeraftryk på resultatet. Hvordan udvalgets produkt så bliver fortolket politisk, det er op til andre at afgøre."

Hvordan oplever du som udøver den gældende eliteidrætspolitik?

"Langt hen ad vejen synes jeg, at vi har en udmærket politik på området. Jeg har f.eks. næsten kun haft positive oplevelser med Team Danmark. Jeg tror, mange af mine kolleger har de samme erfaringer. Det er bare vigtigt at huske på, at konkurrencen i idrættens verden bliver hårdere og hårdere – og forskellen på succes og fiasko tilsvarende mindre. Det er derfor, at der bliver færre udøvere på eliteniveau. Det kræver for meget, koster for meget af ens liv. Og netop derfor er der brug for et politisk uafhængigt organ til varetagelse af eliteidrættens vilkår. Et sted at gå hen som eliteidrætsudøver, et sted at henvende sig. Hvad det organ skal hedde, er mindre vigtigt, når bare vi snakker om et professionelt organ, som plejer eliten – og kun eliten. Det betyder, at man må holde tingene adskilt: elite for sig, bredde for sig."

Hvad er dine tre vigtigste ønsker for den ny lov?

"For det første håber jeg som sagt, at man vil forstå, hvor vigtigt det er med et politisk uafhængigt organ med fokus på eliteidræt. For det andet håber jeg, at der vil blive taget hensyn til de aktive elitefolks individuelle behov snarere end administrative hensyn. Det er hele pointen: at vi har forskellige behov. For det tredje håber jeg, at den ny lov vil lægge vægt på konstruktivt samarbejde mellem diverse aktører, dvs. at der ikke går for meget politik i politikken."

Carl Holst, f. 1970, læreruddannet fra Haderslev Statsseminarium 1996, amtsborgmester (V) i Sønderjyllands Amt siden juli 2002.

Er den voksende kommercialisering et problem eller en mulighed for eliteidrætten?

"Det er helt klart en udfordring, men det er også vigtigt at påpege, at kommercialiseringen faktisk kun omfatter ganske få sportsgrene. Langt de fleste elitesportsfolk er fortsat amatører, altså i modsætning til fuldtidsansatte professionelle. Det skal man også tage højde for. For mig er kommercialiseringen en mulighed for at skabe større kvalitet i idrætten for udøvere, trænere, forbund og medieforbrugere, men den kan blive et problem, hvis ikke idrætten formår at holde sine rent sportslige regler uden for kommerciel indblanding."

Er doping uforenelig med ægte sportsånd?

"Ja. Jeg har noteret mig, at det største pres for at få en effektiv dopingkontrol kommer fra de aktive selv. Det er positivt og et godt udgangspunkt. Viljen til sejr er naturligvis en væsentlig del af sporten og det, man kan kalde ægte sportsånd. Men det indebærer ikke at vinde for enhver pris, dvs. uden hensyn til regler og den enkeltes helbred."

Er den tidlige specialisering et problem for den professionelle idrætsudøver eller for samfundet?

"Når det gælder de enkelte udøvere, er det væsentligt, at deres træning fra de unge år tilrettelægges, så de undgår belastningsskader på længere sigt. Eliteidrætsudøvernes uddannelsesniveau er faktisk højere end befolkningsgennemsnittet, så jeg synes ikke, vi skal tale om nogle særligt store problemer for samfundet. Men vi skal da være opmærksomme på især de mange professionelle fodboldspillere, der i de kommende år skal indsluses i samfundet uden anden baggrund end en ungdomsuddannelse og en fodboldkarriere."

NÆSTE WEEKEND ER DER 18 TIMERS UNDERHOLDNING PÅ TV

Men netop den weekend kommer aldrig igen. Og måske fortjener den blot nogle få timers kvalitetstid, der kan sætte gang i Deres tanker.

Weekendavisen er avisen, der sætter synspunkter og begivenheder i perspektiv. Vi kigger bredt og dybt, kortlægger forhistorie, konsekvenser og rækkevidde, så De bliver udrustet til selv at tage stilling.

Weekendavisen skrives af personligheder, der ikke er bange for at vide noget og mene noget. Personligheder, der med vid, indføling og intellekt sætter en ny standard for dansk samfunds- og kulturjournalistik.

På www.weekendavisen eller ved henvendelse til Abonnement-Service på 33 75 36 33 kan De tegne abonnement på Weekendavisen. Weekendaviser i abonnement postomdeles hver fredag. Avisen kan også købes i løssalg hos de fleste større bladforhandlere i Danmark.

weekendavisen
Personlighedernes avis

